EENIGE BLADZIJDEN UIT HET
DAGBOEK VAN EEN INWONER VAN
STRAATSBURG .....

XXII:-
500

XXII.500

EENIGE B

UIT

DAG

van een

STRAA

tijdens de belegering in

Septem

G

G. B. VAN

Item No. 070020 6907

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

Tanggal : 19 Maret 2012
No. Induk : 20618/PN-MUSEUM/'12
BIB - ID : 10453260
Beli / Hadiah : Ex. Museum

285.620

PERPUSTAKAAN NASIONAL

XXII.500

EENIGE BLADZIJDEN

UIT HET

DAGBOEK

van een inwoner van

STRAATSBURG,

tijdens de belegering in de maanden Augustus en September 1870.

GOUDA,
G. B. VAN GOOR ZONEN.

BAT. GENOOTSCHAP VAN KENN

Een woord v

Het was den Schrijver van d
den intocht der Duitsche troe
Rijksstad Straatsburg op den
en gedurende eenigen tijd a
legenheid heeft hij met eenig
aan hij het Dagboek, 't wel
te danken heeft. Daaraan
zijden, anderen zijn onvol
men aan het gedurige ver
boek-houder moet toeschr

Een woord vooraf.

Het was den Schrijver van de volgende bladzijden vergund, den intocht der Duitsche troepen in de oude vrije duitsche Rijksstad Straatsburg op den 28sten September bij te wonen en gedurende eenigen tijd aldaar te vertoeven. Bij die gelegenheid heeft hij met eenige personen kennis gemaakt, waaraan hij het Dagboek, 't welk het Publiek wordt aangeboden, te danken heeft. Daaraan ontbreken, helaas, eenige bladzijden, anderen zijn onvolledig! Dit is een verlies, 't welk men aan het gedurige verwisselen van verblijf van den dagboek-houder moet toeschrijven. Het is echter niet zoo groot,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

dat de draad der geschiedenis er door afgebroken wordt of dat het verhaal daardoor in waarde zou verliezen. Zonder twijfel zal het publiek in zulk een verhaal eenig belang stellen, zoo wel wegens de schildering van de treurige, helaas onvermijdelijke uitwerkingen der belegering, als wegens de beschrijving van den innerlijken strijd der stad.

Straatsburg, 8 October 1870.

DAGBOEK.

Woensdag, 24 Augustus.

De dag was onder gunstige voorteekenen begonnen, doch zou met een onstuïmigen nacht eindigen. De weinige berichten van het krijgstooneel, welke, dank zij een in de stad gebracht Parijsch dagblad, onder de bevolking verspreid waren geworden, hadden een buitengewonen invloed uitgeoefend. Onze volkomene afzondering is een last, die pijnlijk op alle harten drukt, en wanneer deze last slechts een weinig wordt opgeheven, wanneer de sluier, welke alles bedekt, wat buiten onze muren voorvalt, slechts een weinig ter zijde wordt geschoven, dan veroorzaakt dit ons eene onuitsprekelijke vreugde, welke zich van allen meester maakt. Gisteren waren alzoo de ernstige en bedrukte trekken voor een oogenblik van de aangezichten geweken, en sprak men met groote vreugde over de zegenrijke veldslagen bij Metz, welke door onze dagbladen dadelijk openbaar gemaakt waren geworden. Men verdrong elkander in den volsten zin des woords vóór de kiosken en de winkels, en tot aan het vallen van den nacht vertoefden er talrijke groepen op de straten, waar bereidvaardige burgers de berichten luid voorlazen. Maar welk een nacht is op deze weinige gelukkige oogenblikken gevolgd! Ongeveer een kwartier voor 9 uur vervulde een geraas de bevolking met schrik, 't welk tot 8 uur van den volgenden morgen aanhield. Het was het bombardement, 't welk door den vijandelijken Generaal aangekondigd was. Met het gerommel des donders vereenigde zich weldra het ge-

kraak van de instortende huizen, en met het lichten van de gloeiende kogels de vlammen, welke zich uit de daken verhieven. Hij die door zijn plicht niet op de straten geroepen werd, bracht dien vreeselijken nacht in kelders door, in pijnlijke onzekerheid verkeerende omtrent alles wat er rondom hem voorviel. Eerst de dag openbaarde de verwoestingen van den nacht.

In de Steenstraat, in de Kronenburgerstraat en in de Nationale voorstad, in de Langestraat en in de op deze uitloopende straten, op het Kleberplein, in de Meezenstraat, op het Vinkenoord, op het Thomas- en Molenplein, in de Slotenmakersstraat en in de aangrenzende straten, op de Vischmarkt, in de Zuster- en Broederstraat, op de Kaai, in de Roodehuizenstraat, op het Nicolaasplein, in de Nieuwstraat, op de Visscherkade, in het gedeelte der stad waar het arsenaal zich bevindt, zijn verscheidene huizen door de houwitsers beschadigd. Zware kogels zijn er op het burgerlijke gasthuis gevallen, doch gelukkig zonder iemand te wonden. Een houwitser viel op het groote Seminarium, 't welk een Lazaret bevatte; anderen vielen op het kleine Seminarium, waar men de zich aldaar bevindende gekwetsten zoo spoedig mogelijk in de kelders gebracht had; het protestantsche Seminarium, ook in een Lazaret veranderd, is ook getroffen. In de inrichting des Petites Soeurs, in de straat St. Louis, heeft een kogel een gekwetsten zouaaf gedood, die aldaar verpleegd werd. In de Nationale Voorstad werden aan eene vrouw de beide armen afgerukt, terwijl vele andere personen getroffen werden. Het burgerlijk gasthuis heeft dezen morgen ten 10½ uur vier gekwetsten en twee dooden opgenomen, als offers van de nachtelijke beschieting.

De kazerne St. Nicolaas werd zeer beschadigd, het dak van het arsenaal verwoest, de Thomaskerk, de Munt ontvingen verscheidene schoten, terwijl de Nieuwe kerk op verschillende plaatsen getroffen werd. Op meer dan eene plaats dreigden branden uit te breken: in het huis van Knoderer, in de Kantenstraat, vertoonde zich het vuur voor een oogenblik, zoo ook in den toren van de St. Thomaskerk; doch de door de burgers georganiseerde veiligheids-commissie heeft het spoedig geblusscht. Die commissie was in de geheele stad met een ijver werkzaam, die allen lof verdient. De patrouilles gingen zonder vrees voor gevaar, langs de straten en zoodra

er een kogel op een huis viel, snelden zij toe, bezagen de getroffen plaats en brachten hulp aan, zoodra het geringste gevaar zich vertoonde.

Donderdag, 25 Augustus.

Welk een verschrikkelijke nacht! Wat al bouwvallen en welk een ellende!

Gisteren avond ten 8 uur heeft de vijand zijn vuur tegen de stad weder geopend, een verschrikkelijk vuur, 't welk have en goed, schatten en kunstwerken verwoest heeft. Werwaarts moet men in die rookende puinhoopen van huizen het eerst den blik werpen, en welk verlies moet men het eerst vermelden? — De Stads-bibliotheek, de kerk Temple-Neuf, de schilderij-verzameling, de schoonste huizen van het schoonste vierde gedeelte der stad, zijn thans slechts een hoop zwartgebrande steenen.

De bibliotheek van Straatsburg, zoo beroemd in Europa, handschriften en boeken, die eenig in de wereld waren, eeuwen van arbeid, geduld, studie, millioenen bij millioenen, niets is daarvan meer over, geen blad papier, geen perkament, geen document! Een hoop bouwvallen op den grond en in een hoek een of twee verkoolde boeken, zietdaar alles wat er overgebleven is! De kerk Temple-Neuf, de grootste der protestantsche kerken van Straatsburg, met het prachtige orgel en de zoo beroemde nieuwe schilderingen, alles is verwoest! vier muren slechts zijn er van overgebleven. Het museum voor kunst in de Aubette is met het gebouw, 't welk het museum bevatte, geheel vernietigd.

De katedraal ontgaat om zoo te zeggen slechts door een wonder het groote ongelnk, waarmede dezelve elken dag bedreigd wordt. Dezen morgen toonden weder eenige stukken van beeldhouwwerk en schilfers van steenen, dat een kogel ons prachtig gedenkteeken, den roem van Europa, getroffen had.

Het huis Oeuvre-Notre-Dame, een der oudste gebouwen uit de middel-eeuwen, heeft reeds in vorige nachten en ook in dezen nacht weder verscheidene kogels ontvangen. Het onlangs vernieuwde raadhuis is vooral op de naar den schouw-

burg gekeerde zijde doorboord en de zittingszaal van den municipalen raad, in de onderste verdieping gelegen, is geheel verwoest. Verschillende bijzondere gebouwen, het huis Scheidecker in het Broglie, de huizen van de straat Temple-Neuf van de bibliotheek tot aan de Domstraat, de drie schoonste huizen van de Domstraat, het huis Lichtenfelde in de voorstad Pierres, deze allen zijn in rook en vlammen opgegaan. Het huis Kampmann in de Schildenstraat is voor een gedeelte verbrand.

De granaten vielen van tien tot honderd in eene enkele straat, en zoodra er brand ontstond, werden er kogels bij massa's in den gloed geworpen, zonder twijfel met het doel om de arbeiders te beletten den brand te blusschen. — De geheele stad is met bouwvallen als bezaaid. Daken, schoorsteenen, voorgevels zijn naar alle kanten omgevallen. — Ik moet voor dit oogenblik nalaten, om in bijzonderheden over de gebeurtenissen van dezen ongelukkigen nacht uit te weiden en rustiger oogenblikken afwachten. Hopen wij dat die weldra zullen komen, ten einde de geschiedenis van deze lange en bange uren te kunnen voltooien.

Omtrent het getal en de namen van gedoode of gekwetste personen van den burgerlijken stand, mannen, vrouwen en kinderen, zijn verschillende opgaven in omloop. Aan de Mairie kan men zekerheid bekomen.

De nationale garde oefent zich, in weerwil van het ontoereikende harer wapenen, dagelijks in het behandelen van het geweer en maakt militaire exercitiën met zulk een ijver, alsof zij morgen geroepen zou worden om ergens aan eene krachtdadige operatie deel te nemen. De nationale garden, welke vroeger bij de artillerie-regimenten gediend hebben, hebben eene batterij opgeworpen, onder bevel van een voormalig kapitein, den heer Hering, en voorzien in den dienst op de wallen. De nationale garde vervult op deze wijze eene zeer nuttige taak, door namelijk de handhaving der orde te verzekeren en een waarborg voor de inwendige veiligheid voor de stad te zijn, terwijl zij zich tevens voor een tweede taak voorbereid, tot welke zij geroepen kan worden, om namelijk in zekere gevallen een hulp-corps voor het actieve leger te zijn.

Eene andere inrichting, welke de burgers uit vrije beweging tot stand gebracht hebben, wint meer en meer veld

en zal weldra door de geheele stad verbreid zijn; die van de vrijwillige pompiers namelijk en van de sauveteurs. In de steenstraat is het eerst het denkbeeld ontstaan om een soort van vereeniging tusschen de bewoners van een en hetzelfde gedeelte der stad tot stand te brengen, om gedurende den nacht bij gedeelten te waken, zich bij het eerste vertoon van brand gereed te houden en tevens hulp te bieden, in afwachting van de komst der pompiers.

Vrijdag, 26 Augustus.

Het scheen niet mogelijk te zijn dat de verschrikkingen van den voorgaanden nacht nog overtroffen konden worden; en toch is dit het geval geweest. Er is heden niet een enkel gedeelte der stad, 't welk niet met puinhoopen bedekt is; geen enkele straat, waar niet de een of andere familie den dood van een harer leden moet betreuren.

Het bombardement is gister avond vroeger dan de vorige dagen begonnen, ten half acht namelijk; eerst dezen morgen ten vier ure is het gestaakt.

Gisteren avond ten half elf weergalmde bij het geraas der uitbarstingen, bij het sissen en fluiten der kogels, bij het angstgeschrei der vertwijfeling, een nog akeliger toon, welke al het andere overtrof, deze namelijk: „De kathedraal brandt!"

En zoo was het.

Op dit oogenblik was het geheele gebouw in eene dikke rookwolk gehuld. — Het vuur had de balken welke het schip inwendig bedekken aangetast. De vlammen hadden voor drievierde gedeelten een weg door het dak gebaand en kwamen nu aan alle kanten te voorschijn, terwijl zij in alle richtingen een somber schijnsel verspreidden en met woede de basis van den toren bedekten, dien zij echter niet konden overweldigen. Het grootsche werk, wel beschadigd, doch niet vernietigd, bestaat nog, om een getuige van den schrik der belegering te zijn, een schrik waaraan Europa niet zou gelooven, indien het mogelijk ware om dien in bijzonderheden te verhalen.

Te gelijker tijd braken er op andere punten der stad zoo vele andere branden uit, dat het onmogelijk is die allen op

te tellen. Het grootste gedeelte van dezelven is men echter bij het uitbreken meester geworden, dank zij de opoffering en de boven allen lof verhevene zelfverloochening van onze wacht. Eenige branden echter zijn ongelukkig aan hare waakzaamheid ontgaan of weerstonden de aangewende pogingen tot blusschen; zij grepen altijd meer rondom zich, ten gevolge waarvan meerdere openbare gebouwen en een groot aantal bijzondere woningen te gronde gingen; er is om zoo te zeggen niet eene enkele straat, welke op dezen morgen niet met puinhoopen en bouwvallen bezaaid werd. De huizen, die niet door het vuur waren aangetast, werden voor een gedeelte door kogels van allerlei aard verwoest, die zonder ophouden gedurende 9 uren op alle deelen der stad geworpen werden.

De volgende publicatie vindt men op de muren:

Inwoners van Straatsburg!

Sedert drie dagen is onze stad op de vreeselijkste wijze gebombardeerd.

Uwe heldenmoed in deze ure is het geduld. Het is voor Frankrijk dat gij lijdt. Geheel Frankrijk zal u voor uwe verliezen schadeloos stellen.

Wij stellen ons daarvoor aansprakelijk in naam der regering, die wij vertegenwoordigen!

Gegeven in het Generaal-quartier, den 26 Augustus 1870, ten 1 ure des namiddags.

De Maire van Straatsburg,
HUMANN.
De prefect van den Nederrijn,
Baron PRON.
De Divisie-Generaal Hoofdkommandant,
UHRICH.

Dingsdag, 30 Augustus.

De stedelijke raad is gisteren, maandag, op het dringendst te zamen geroepen.

In die zitting heeft de raad de verklaring afgelegd, dat het getal leden te zeer verminderd is, om aan de eischen van de tijdsomstandigheden te kunnen voldoen, en dat de

noodzakelijkheid voor de hand ligt om tot de benoeming van een meer talrijke stedelijke commissie over te gaan, welke met de behartiging der belangen van de stad zal belast worden.

Nadat deze verklaring den heer Prefect, Baron Pron, was voorgelegd, heeft hij dezelve door het volgende besluit beantwoord:

Prefectuur van den Nederrijn.

Besluit.

Wij Prefect van den Nederrijn.

Overwegende den belegeringstoestand,

overwegende ons besluit van den 16 Augustus, waardoor de bevoegdheid van den stedelijken raad van Straatsburg verlengd is geworden;

overwegende, dat een zeker aantal leden van den stedelijken raad afwezig of weerhouden zijn; dat het daarom met betrekking tot het zorgvolle der omstandigheden van belang is, de vertegenwoordiging der stad op nieuw te organiseeren;

besluiten:

Art. 1. De stedelijke raad is ontbonden.

Art. 2. Er is gedurende den tijd der belegering eene stedelijke commissie aangesteld, bestaande uit 47 leden, om de belangen der stad te behartigen en te verdedigen.

Art. 3. Zijn als leden der commissie benoemd:

(volgen de namen.)

De heer Maire Humann fungeert als president van deze commissie.

Woensdag, 31 Augustus.

Heden vinden wij meerdere bekendmakingen aan de muren. Een van dezelve luidt:

Wij, Divisie-Generaal, Hoofdkommandant,

overwegende den toestand der belegering,

op het ons geworden bericht, dat gister morgen op het Gutenbergsplein eene vergadering van 300 personen is gehouden en dat daarbij wederrechtelijke voorstellen gedaan zijn

besluiten:

Art. 1. Alle oploopen of openbare vergaderingen, van welken aard ook, zijn verboden.

Art. 2. De tegenstrevers zullen voor den krijgsraad gedaagd worden.

Gegeven in het Hoofdkwartier, den 31 Augustus 1870.

Uhrich.

De heer Maire maakt bekend, dat op bevel van den heer Kommandant, alle openbare localen ten 8 ure des avonds gesloten moeten zijn, en dat het den houders van wijn- en bierhuizen verboden is, om dronken personen in hunne localen te dulden.

De tolwachters gaan elken morgen vijf stadspoorten uit, om den omtrek te bespieden. Gisteren morgen is eene afdeeling van 13 man, welke met eene verkenning vóór de poort van Austerlitz bezig was, op een Pruisischen voorpost gestooten, met welken zij een levendig geweervuur onderhield. De Pruisen weken haastig terug, terwijl zij een der hunnen in handen der tolwachters lieten.

Het bataljon der tolwachters is tegenwoordig tot op 400 man verminderd. Ten gevolge der gebeurtenissen werden er 8 gedood of gewond, 150 door den vijand afgesneden en 40 zijn er ziek. Sedert het begin der belegering kenmerkt zich deze handvol manschappen, die reeds 10 vijanden gevangen heeft, door een buitengewonen moed en ijver.

Donderdag, 1 September.

Weder eenige bekendmakingen.

De Maire der stad Straatsburg beveelt de onder zijne bevelen staanden, om gedurende den dag de deuren hunner woningen niet te sluiten. De branden, welke door de kogels des vijands ontstaan, zijn zeer talrijk; het is daarom in het algemeen belang, dat de toegang tot de huizen niet bemoeielijkt wordt en dat het aanbrengen van hulp zonder den minsten tegenstand kan plaats hebben.

Gegeven op het stadhuis, den 1 September 1870.

De Maire Humann.

Wij, Divisie-Generaal, Hoofdkommandant,
overwegende den belegeringstoestand,
Daar het gebleken is, dat kwaadwilligen de door de kogels

des vijands veroorzaakte branden en het ongeluk der bewoners te baat nemen, om te stelen en het bijzonder eigendom te plunderen,

besluiten:

Ieder individu, 't welk op heeter daad betrapt wordt, wanneer het steelt of plundert, zal terstond overeenkomstig de militaire wetten veroordeeld worden.

Aldus besloten in het hoofdkwartier van Straatsburg, den 1 September 1870.

UHRICH.

De overste van het 16de regiment (pontonniers) de heer Fiévet, die op den 16 Augustus bij gelegenheid van een der eerste uitvallen van het Straatsburger garnizoen aan het been gewond werd, en wiens wonden in 't begin geen ernstige gevolgen schenen te zullen hebben, is heden morgen gestorven.

Het bombardement der stad duurt voort. De kogels vallen dag en nacht op verschillende deelen der stad en veroorzaken min of meer belangrijke ongelukken en verwoestingen. Het optellen van dezelve wordt steeds moeielijker. Het vuur van den vijand is echter sedert eenige dagen meer in 't bijzonder op de vestingwerken, muren en poorten der stad gericht.

Vrijdag, 2 September.

Heden morgen ten 9 uur heeft de begrafenis van den overste Fiévet plaats gehad, die ten gevolge van zijne wonden gestorven is, welke hij den 16 Augustus bij een uitval tegen den bij Illkirck geposteerden vijand had bekomen. Zes trompetters met omfloerste trompetten en de muziek der pontonniers gingen voor den lijkwagen uit, die met de uniform en de decoraties van den overledene bedekt was; het paard van den overste ging achter den lijkwagen; talrijke officieren en ongeveer 100 soldaten in velduniform maakten den optocht uit, welke zich naar de St. Stefanus-kerk en van daar naar den botanischen tuin begaf, waar het lichaam van den ongelukkige begraven werd.

Men verhaalt, dat, toen gisteren gedurende de zitting van

de stedelijke commissie een kogel in het raadhuis viel, er eene groote verwarring in de vergadering ontstond, en toen verscheiden leden de verdaging der zitting verlangden, de heer Maire aan het woord van den Romeinschen Senator herinnerende, die op een dergelijk voorstel antwoordde: de Lasthebbers des vaderlands moeten in geval van nood op hunne raadsheerlijke zetels weten te sterven. Inmiddels volgden de kogels spoedig op elkander, en zoo besloot men dan toch om zulk een gevaar niet langer nutteloos te trotseeren. De zitting werd opgeheven en toen eerst weder begonnen, nadat men een beter beschermd locaal had gevonden.

Zaterdag, 3 September.

Er zijn gisteren te Straatsburg eenige gelei-brieven uit het Pruisische hoofdkwartier aangekomen. Vele familiën uit onze stad, die zulk een verlof om de vijandelijke liniën te overschrijden ontvingen, hebben daarvan gebruik gemaakt en Straatsburg gisteren ten 4 uur des namiddags verlaten. Andere personen, die hunnen post te midden hunner medeburgers niet wilden verlaten, hebben dit verlof van de hand gewezen en zijn gebleven. Deze gelei-brieven waren onderteekend: De Kommandant van het belegeringscorps van Straatsburg, Generaal Werder; zij verleenen den bedoelden persoon kort en eenvoudig verlof om Straatsburg op het bepaalde uur te verlaten. Men vroeg zich gisteren in Straatsburg af, van waar die gelei-brieven komen konden, die zoo onverwacht in onze stad waren aangeland. Na het inwinnen van berichten heeft men grond te gelooven, dat men die aan eene persoonlijke bemiddeling bij den Groothertog van Baden, van de zijde van een Predikant van een door den vijand bezette dorpen te danken heeft. — Men heeft gisteren veel gesproken over depêches, welke te Straatsburg waren ontvangen, en die groote en beslissende overwinningen door onze wapenen vermeldden. In de telegrammen was sprake van bloedige gevechten in de Vogezen, in de departementen van de Maas en Moezel; men gaf tamelijk uitvoerige bijzonderheden over de corpsen, welke aan dezen strijd hadden deelgenomen, over het aantal gedooden, enz.

Deze depêches hebben eene groote opschudding in onze stad veroorzaakt; hoewel men te vergeefs beproefd heeft om dezelve tot een zuiveren bron terug te brengen, worden zij toch door talrijke personen aangenomen en verduidelijkt, alsof zij geheel zuiver en in alle deelen bevestigd waren. — Wij hebben reeds meermalen gelegenheid gehad op te merken, welk eene treurige verslagenheid van den openbaren geest daags na zulke patriotische vreugde volgde; hoe grooter de vreugde was des te grooter was ook de verslagenheid, zoodra die goede berichten in rook waren opgegaan. Onze stad heeft sedert het begin van den oorlog meerdere zulke beproevingen doorgestaan. De nieuwste depêches zijn te Straatsburg aangekomen, men weet niet langs welken weg; zij bezitten in de oogen van de vertegenwoordigers geen officieel karakter, 't welk alleen aan dezelve eene wezenlijke waarde geeft. Zijn zij onwaarschijnlijk? Neen, het is zeer mogelijk — en wie zou in Straatsburg niet wenschen dat die daadzaak waarheid bevatte — dat onze ondernemingen goede gevolgen hebben gehad; als wij tegenspoed hadden geleden, zouden de Pruisen zich zonder twijfel gehaast hebben, om het ons te doen weten. Doch wij hebben het altijd met waarschijnlijkheden te doen, terwijl wij zekerheid verlangen. Laat de Heer Prefect de aankondiging van eene overwinning, met zijne handteekening voorzien, tegen de muren van onze stad aanplakken, dan is het tijd om zich te verheugen. —

Gedurende den dag van gisteren en ook gedurende den nacht heeft de vijand voortdurend allerlei projectielen op de voorstad geworpen; houwitsers, bommen, groote stukken ijzer zijn op de huizen gevallen, hebben de daken en muren verwoest en personen gewond. Dagelijks komen er helaas nieuwe offers bij die, welke door den vijand reeds gedood of gewond zijn. Gisteren avond, van 8 uur tot middernacht, scheen er een sterke lichtglans aan den hemel, in de richting van Schiltigheim Het was een groote brand, welke de huizen van een dorp in den omtrek vernielde. Dezen morgen ten 4 uur vernam men een levendig geweervuur in de richting van de Steenstraatpoort. Er werden echter elken nacht geweerschoten tusschen onze voorposten en vijandelijke detachementen gewisseld, die al te nabij onze vestingwerken komen. De Pruisische geweerkogels vliegen tot in het midden der stad, waar men ze over de huizen hoort fluiten, waarvan dik-

wijls eenige dakpannen breken. Sedert twee dagen trekken patrouilles van Gensdarmen of linie-soldaten dag en nacht door de straten, om voor de veiligheid der huizen te waken. Men gaat voort met het wegruimen van het puin der bibliotheek, zonder iets anders te vinden dan eenige medailles en eenige puinhoopen zonder waarde. Gisteren heeft men een stuk van de sabel-schede van Kleber gevonden, welke in een der zalen van de bibliotheek bewaard werd. Tot nog toe echter is er geen handschrift, geen boek uit de puinhoopen te voorschijn gekomen.

Hier volgt eene lijst van personen, die van 23 Augustus tot 3 September door de vijandelijke kogels gedood zijn. Ik ontleen deze lijst aan de registers van den burgerlijken stand. 64 namen staan er op de treurlijst, welke echter helaas nog lang niet voltallig is; vele sterfgevallen werden eerst later opgeteekend en elk uur brengt, om zoo te zeggen, nieuwe offers.

Jacob Karl Wurtembächer, 61 jaar, handelaar, ongehuwd, den 25 Augustus. (houwitser).

Joseph Amschein, 12 jaar, den 23 Aug. (houwitser).

Mathilde Amschein, 7 jaar, den 23 Aug. (houwitser).

Joseph Adam, 51 jaar, tabakswerker, echtgenoot van Maria Anna Glas, den 24 Aug. (houwitser).

Aloysius Gangloff, 45 jaar, daglooner, echtgenoot van Maria Schoch, den 25 Aug. (houwitser).

Maria Josephine Speisser, 49 jaar, zonder beroep, den 25 Aug. (houwitser).

Frans Anton Schir, 65 jaar, Staatspensionaris, den 25 Aug. (houwitser).

Godfried Emil Hoffman, 38 jaar, boekdrukker, ongehuwd, den 24 Aug. (houwitser).

Anton Risch, 57 jaren, kamerdienaar, echtgenoot van Babette Debès, den 25 Aug. (houwitser).

Katharina Ritter, 53 jaar, echtgenoote van Frans Drösch, daglooner, den 26 Aug. (houwitser).

Katharina Bader, 61 jaar, weduwe van R. Bisch, baanwachter, den 24 Aug. (houwitser).

Andreas Hoh, 26 jaar, echtgenoot van Salomea Hoh, den 26 Aug. (houwitser).

Maria Anna Engel, 67 jaar, ongehuwd, den 27 Aug. (houwitser).

Barbara Adam, 18 jaar, ongehuwd, den 24 Aug. (geweerk.).

Georg Jehu, 36 jaar, Metselaar, den 26 Aug. (houwitser).
Karolina Magdalena Meyer, 26 jaar, echtgenoote van Gottfried Sali, daglooner, den 26 Aug. (houwitser).
Gottfried Schweijer, 71 jaar, bakker, weduwenaar van Karolina Siefferman, den 27 Aug. (houwitser).
Salomea Hammer 63 jaar, weduwe van Johann Hallscheid, kleermaker, den 26 Aug. (houwitser).
Frans Aloysius Kupferer, 79 jaar, daglooner, weduwnaar van Elisabeth Hahn, den 27 Aug. (houwitser).
Denis Faure, 50 jaar, eigenaar van een bleekerij, echtgenoot van Emilie Mann, den 27 Aug. (houwitser).
Maria Linkenfeld, 27 jaar, weduwe van Sebastian Müller, timmerman, den 27 Aug. (houwitser).
Jacob Fey, 42 jaar, tolwachter, echtgenoot van Helena Metzger, den 27 Aug. (houwitser).
Benjamin Lienhart, 47 jaar, leerlooier, echtgenoot van Sophie Stauffert, den 27 Aug. (houwitser).
Maria Eugenie Fritsch, 14 jaar, den 27 Aug. (houwitser),
Johann Vierling, 79 jaar, smid, weduwnaar van Margaretha Roos, den 28 Aug. (houwitser).
Thomas Karl Friederich Späth, 15 jaar, den 26 Aug. (houw.).
Caroline Jörger, 30 jaar, echtgenoote van Friederich Meyer, landman, den 27 Aug. (houwitser).
Thomas Meyer, 50 jaar, metselaar, den 27 Aug. (houwitser).
Gertrude Breinem, 64 jaar weduwe van Johann Klein, daglooner, den 27 Aug. (houwitser).
Joseph Gwinner, tolgaarder, den 27 Aug. (houwitser).
Barbara Lenz, met den kloosternaam Zuster Landeline, zuster der orde van den H. Vincentius da Paulo, den 29 Aug. (houwitser).
Johann Moss, knecht, ongehuwd, den 29 Aug. (houwitser).
Aloysius Wintz, leerling van het groot Seminarium, den 29 Aug. (houwitser).
Frederika Dannenheimer, 35 jaren, weduwe van Alphons Ganiere, kuiper, den 29 Aug. (houwitser).
Rozale Ganiere, 13 jaar, den 29 Aug. (houwitser).
Michael Theodoor Kessler, 38 jaar, steenkoolen-handelaar, echtgenoot van Salomea Stephan, den 27 Aug. (houwitser).
Georg Kessler, 10 jaar, den 29 Aug. (houwitser).
Johann Philip Mannel, 47 jaar, koetsier, echtgenoot van Margaretha Josephine Schmitt, den 30 Aug. (houwitser).

Margaretha Conrad, 48 jaar, echtgenoote van Anton Mann, bierbrouwersknecht, den 30 Aug. (houwitser).

David Münch, 55 jaar, echtgenoot van Luisse Trir, den 31 Aug. (houwitser).

Jacob Augustin Constans Fiéver, overste van het 16de artillerie-regement (pontonniers) commandeur van het legioen van eer, den 1 September, (wond).

Emelie Meijer, 16 jaar, ongehuwd, den 1 Sept. (houwitser).

Maria Salomea Klauss, 51 jaar, echtgenoot van Ludwig Marschall, tuinman, den 1 Sept. (houwitser).

Frans Ignatius Sauer, 28 jaar, wijnhandelaar, echtgenoot van Franciska Gressler, den 1 Sept. (wond).

Sophie Haag, 22 jaar, ongehuwd, den 1 Sept. (houwitser).

Karl Frans Joseph Freiss, 28 jaar, tolgaarder, ongehuwd, den 1 Sept. (voor den vijand gedood).

Niklaas Arbogast, 58 jaar, molenaar, echtgenoot van Carolina Riebel, den 1 Sept. (houwitser).

Joseph Grasser, 50 jaar, staatspensionaris, bezitter van de militaire medalje, echtgenoot van Carolina Elizabeth Huck, den 2 Sept. (houwitser).

Julius Sigismund Kolb, 22 jaar, sergeant-fourier der artillerie van de garde mobile, den 2 Sept. (houwitser).

Johannes Kornmeijer, 66 jaar, daglooner, echtgenoot van Catharina Bickel, den 2 Sept. (houwitser).

Andreas Deis, 55 jaar, daglooner, echtgenoot van Catharina Weiss, den 2 Sept. (houwitser).

Karl Marx, 29 jaar, schoenmaker, echtgenoot van Carolina Digelmann, den 2 Sept. (houwitser).

Heinrich Bour, 17 jaar, eerste klerk bij de directe belastingen, den 3 Sept. (houwitser).

Maria Müller, met den kloosternaam Zuster Theodora, 42 jaar, den 3 Sept. (houwitser).

Georg Krämer, 25 jaar, professor aan het protestantsche gymnasium, ongehuwd, den 4 Sept. (houwitser).

Johan Adam Majer, 58 jaar, timmerman, echtgenoot van Catharina Erhard, den 5 Sept. (houwitser).

Katharina Krieger, 32 jaar, echtgenoot van Georg Felden, daglooner, den 4 Sept. (houwitser).

Joseph Reich, 52 jaren, daglooner, echtgenoot van Katharina Scheer, den 4 Sept. (houwitser).

Georg Müller, 69 jaar, daglooner, den 4 Sept. (houwitser).

Johann Sali, 38 jaar, echtgenoot van Magdalena Steck, den 5 Sept. (houwitser).

Andreas August Wach, 32 jaar, handelaar, weduwn. van Bertha Krauthausen, den 6 Sept. (houwitser).

Georg Meyer, 52 jaar, daglooner, echtgenoot van Theresa Oblinger, den 5 Sept. (houwitser).

Zondag 4 September.

De dag van gisteren was rijk aan treurige gebeurtenissen. Het bombardement heeft niet een oogenblik opgehouden en meerdere gedeelten der stad hebben op nieuw schrikkelijk geleden. Overal hebben de kogels offers gevorderd, en wij overdrijven niet, wanneer wij het getal van de op dien treurigen dag gedooden of gewonden op minstens 30 schatten. Leerlingen van de militaire geneeskundige school, soldaten, kinderen, vrouwen, burgers, die allen liggen dood of verminkt op de straten of zijn in hunne woningen nedergeworpen.

In de tegenwoordige zitting der stedelijke commissie las de heer Maire een depêche voor, die hij van den heer Prefect ontvangen had, omtrent de berichten van het krijgstooneel. Deze depêche luidde als volgt:

Straatsburg, 3 September 1870.

Heer Maire!

Verscheidene telegrafische en andere depêches zijn sedert drie dagen in de stad verspreid geworden. De depêches vermelden glansrijke gevolgen van onze wapenen.

Het is verre van mij de waarheid van die berichten te betwijfelen; doch daar noch de heer generaal opperbevelhebber, noch ik voor de officieele zekerheid van dezelve kunnen instaan, heb ik u dezelve niet medegedeeld.

Gij zult wel willen gelooven, dat, wanneer wij zekere documenten ontvangen hadden, wij die niet geheim zouden gehouden hebben, van welken aard die ook geweest mochten zijn.

Ik zal u er dus erkentelijk voor zijn, wanneer gij de verzekering geven wilt, dat ons indirect en bijzonder onderzoek

zeer gunstig is, doch dat wij niets bepaalds kunnen openbaren, wegens gebrek aan mededeelingen der regering hierover.

Ontvang, heer Maire, de verzekering mijner hoogachting.

H. Pron.

Gedurende den dag van gisteren was de kanonnade vrij levendig. Vele huizen hebben weder door de vijandelijke kogels geleden. Bij het vallen van den avond, tusschen 6 en 7 uur, heeft zich een vreeselijk onweder boven de stad ontlast; het gedonder der kanonnen, 't welk zich met de rollende donderslagen vereenigde, maakte een buitengewonen indruk. De nacht was betrekkelijk rustig; toch werden er weder eenige houwitsers op de voorstad geworpen; terwijl een heldere gloed van brand den horizon weder verlichtte. Heermalen verspreidde zich de vreeselijke gloed van een brand aan den hemel, maar dan daalde de regen ter juister tijd neder en zoo zag men den vurigen glans allengs verdwijnen. Te middernacht vernam men een hevig geweervuur van de zijde der Kronenburgerpoort. Het schijnt dat de vijand beproefd heeft de wagens weg te nemen, welke voor de Kronenburger poort, bij de Rotonde, staan, en dat de kogels onzer voorposten die poging hebben verijdeld. —

Dezen morgen regende het houwitsers, die met verdubbeld geweld op zekere straten der stad werden afgeschoten. Het gedeelte der stad het Broglie, de Jodenstraat en de Kantenstraat, wordt bij voortduring zeer door den vijand geteisterd.

De citadel wordt voortdurend hevig gebombardeerd. Deze morgen is er een bom in de keuken van de militaire gevangenis gevallen, die twee man doodde en al het keuken-gereedschap vernielde. De ketels op het vuur sprongen in stukken en de soep spatte naar alle kanten heen; een derde persoon ontving door het kokende water groote brandwonden.

De openbare meening heeft zich van het begin af weinig tevreden getoond met de wijze van benoeming der officieren en onderofficieren der nationale garde. Men meende, dat bij elke compagnie zij die kommandeeren moesten, door het vertrouwen der burgers en niet door een besluit van de wetgevende macht, hoe wettig dit ook zij, aangesteld moesten worden. Ook kan men met grond zeggen, dat de aard en wijze, volgens welke men de nationale garde georganiseerd heeft, grootendeels de schuld van het talmen draagt, 't welk

zich dezer dagen in hunne gelederen heeft geopenbaard, terwijl het onvoldoende der wapenen ook ongenoegen deed ontstaan. Drie dagen geleden werden de onde wapenen tegen geweren van een goed model verwisseld, terwijl de nationale garden munitie ontvingen. Tevens hebben verscheiden officieren den hun verleenden graad slechts dan willen aannemen, wanneer die hun door de vrije keuze hunner compagnien verleend werd. Zoo heeft dezen morgen de Heer Lehr, die door den bataljonchef als kapitein voorgedragen werd, verklaard, dat hij de benoeming slechts dan zou aanvaarden, wanneer de Compagnie hem in die waardigheid bevestigde. De overige officieren en onderofficieren legden dezelfde verklaring af, en zoo gingen de nationale garden aan het stemmen, welke de benoeming van de voorgedragen chefs ten gevolge had. —

De begrafenis van den Heer Julius Kolb, den ongelukkigen onderofficier van de garde mobile, die door een splinter van een houwitser gedood werd, heeft heden ten 1 uur des namiddags plaats gehad. Officieren, talrijke onderofficieren van de garde mobile, leden van het Turnverein La Fraternelle, waarvan de Heer Julius Kolb voorzitter was, hebben den gestorvene ter laatste rustplaats gebracht.

De Heer de Becourt, fourier bij de artillerie der garde mobile, heeft bij het graf het volgende gesproken:

»Waarde wapenbroeders!

Hulde te brengen aan de nagedachtenis van de dooden, is een balsem voor de smart der levenden. Veroorloof mij ons aller gevoel hier uit te spreken.

Diep is de ontroering, welke wij bij dit nog niet gesloten graf ondervinden. Hij, wiens stoffelijk omhuldsel wij aan den schoot der aarde hebben toevertrouwd, is Kolb, onze wapenbroeder, een kind van Straatsburg, die eergisteren nog onder ons verkeerde. Zoo is hij dan nu aan de liefde zijner betrekkingen en zijner vrienden ontrukt.

Wij waardeeren zijn edel karakter, zijne uitmuntende eigenschappen; wij hoopten hem nog langen tijd onder ons te zien; daar echter de raad Gods anders besloten heeft, kunnen wij helaas thans slechts onze droefheid en onze achting uitdrukken, die wij over hem en voor hem zullen blijven gevoelen.

Onze gelederen worden gedund; elke dag vraagt een nieuw offer; doch verliezen wij daarom den moed niet. — Sluiten

wij ons naauwer aan elkander en vervullen wij onzen plicht voor het aangezicht des vaderlands.

En wanneer wij dan ook getroffen worden, dan zal ook van ons worden gezegd, wat allen van Kolb zeggen: »Hij stierf, terwijl hij zijn plicht vervulde!"

Rust wel, Kolb, rust wel!"

Dingsdag, 6de September.

Het naderen van de voorstad, vooral van de Steenstraat en van het Broglie, was op zekere oogenblikken onmogelijk. Voortdurend viel er een kogelregen met een vreeselijk gekraak neder. Men kan heden alle gebeurtenissen niet optellen, welke er elk oogenblik in onze stad op elkander volgen.

Dezen morgen duurt het bombardeeren voort, en nieuwe offers vallen er bij de anderen.

Des Zondags na den middag tusschen 4 en 5 uren bereikten twee kogels den kathedraal. Een viel er op denzelve en verbrijzelde twee zuiltjes. Het is bijna onbegrijpelijk, een houwitser uit Schiltigheim of Wacken, 't welk op een afstand van 3 tot 4 kilometers ligt, geworpen te zien, om ons grootsch monument, ter hoogte van bijna 140 meters, te bereiken.

De vijand werpt sedert eenige dagen brandraketten, die zonder geraas op de daken vallen en slechts een licht sissen op hunnen weg doen hooren. Het is dus zeer nuttig, dat men goed toezie. De door de burgers georganiseerde veiligheids-commissie houdt trouwens goed de wacht en hebben reeds vele uitbrekende branden geblusscht.

In de zitting van heden der Stedelijke-commissie verklaarde de Heer Schneegans:

»Ik weet, dat gisteren, iemand van Kolmar gekomen is, die eenige aan bijzondere personen gerichte brieven heeft overgebracht; het is niet goed, dat de administratie geen depêches heeft ontvangen. De commissie houdt zich zeker met belangrijke zaken bezig; doch er is er eene, welke alle anderen overtreft; hoedanig is de toestand van ons leger? hoedanig is de Staatkundige toestand? Geruchten van verschillenden aard zijn daarover in omloop. Het is bepaald onmogelijk,

dat de Prefect geen depêches heeft ontvangen. Wij verlangen van den heer Maire, dat hij bij dien ambtenaar zijn invloed doe gelden, om mededeeling van de tot hem gekomen berichten te bekomen. Wij gevoelen de verantwoordelijkheid, welke op ons rust; doch opdat wij in staat zouden zijn, die geheel te dragen, is het vooral noodig, dat men ons goed onderrichte."

»Ik heb u," zeide de Heer Maire, »den brief medegedeeld, in welken de Heer Prefect belooft, ons alle berichten, gunstig of niet, die hij ontvangt, te zullen bekend maken; ik heb zoo even onderzoek bij hem gedaan; hij heeft verklaard dat hij ons tot heden niets heeft mede te deelen.

»Zoudt gij er iets onbetamelijks in zien," vroeg de Heer Imlin, »wanneer de commissie zich en corps tot den Heer Prefect begaf?"

»Volstrekt niets," antwoordde de Heer Maire; »maar tot welk resultaat zou deze stap leiden, met het oog op de uitdrukkelijke verklaringen, welke de Heer Prefect ons gegeven heeft?"

De Heer Börsch is er van overtuigd, dat het zoo even aan den Heer Maire bekend gemaakt verlangen slechts een getrouwe echo van de openbare meening is. De toestand van Straatsburg is hoogst bedenkelijk; reeds gedurende drie weken ondervindt de stad de smartelijke beproeving van een gruwzaam bombardement; de bevolking is moedig en gelaten; doch het hoofdbestuur moet niet langer het stilzwijgen bewaren. Ook zou de Heer Börsch gaarne zien, dat de commissie door een uitdrukkelijk votum den Heer Maire opdroeg om zich namens de commissie en de bevolking tot den Heer Prefect te begeven, om van hem de mededeeling der depêches betreffende den toestand te bekomen, waarmede de commissie bij het openen van elke zitting bekend dan moet gemaakt worden.

De Heer Marie antwoordt, dat hij dezen lastbrief reeds heeft ontvangen, en dat hij dien overeenkomstig reeds meermalen gehandeld heeft, doch zonder gevolg; dat hij niet weigert om zijne pogingen te vernieuwen, doch onder voorwaarden, dat voor dit maal eenige leden der Stedelijke commissie hem zullen vergezellen.

Na eenige discussie, waaraan de Heeren Schneegans, Mallarmé en Saglio deel namen, besluit de commissie, dat er eene

deputatie zal benoemd worden, om den Heer Maire naar den Prefect te begeleiden.

Woensdag, 7 September.

Nog altijd geen bepaalde berichten. Geruchten, van mond tot mond gaande, zich steeds vergrootend en tot buitengewone gebeurtenissen aanleiding gevend, ziedaar de geheele kronijk van alles wat er buiten ons voorvalt. Nu eens zijn het zegepralen, dan weder nederlagen; nu eens daadzaken van inwendige politiek, welke het onderwerp der onderhandelingen uitmaken, doch welke dan weder in het vergetenboek geraken, dewijl zij niet officiëel bevestigd worden.

In de zitting van heden van de Stedelijke commissie verzocht de Heer Maire den Heer Börsch, zich wel tot orgaan van de deputatie te willen maken, die zich tot den Heer Prefect zal begeven, om in naam der Commissie eenige mededeeling van de berichten uit het binnenland te bekomen. Het gevolg van ons gesprek met den Heer Prefect, zeide de Heer Börsch, laat zich in twee woorden samenvatten: De Heer Pretect heeft op zijn woord van eer verklaard, dat hij sedert den 29 Augustus niets vernomen en ons dus met betrekking tot de gebeurtenissen, welke sedert dien tijd plaats gehad zouden kunnen hebben, niets heeft mededeelen. De Heer Prefect, zoo doet de Heer Maire opmerken, voegde er bij, dat hij, om aan den uitgedrukten wensch van de Stedelijke Commissie te voldoen, mij persoonlijk zou schrijven, of hij, berichten had ontvangen of niet, waarin de bevolking eenig belang kon stellen. Men heeft het recht te vragen, zeide de Heer Schneegans, hoe de regering Straatsburg zonder hulp en zonder berichten laten kan; de bevolking van onze stad legt voortdurend een groote energie aan den dag, en hoewel de regering deze ondersteunen moet, zoo heeft zij dezelve van 't begin af in den steek gelaten. Wanneer Straatsburg in de handen van den vijand mocht vallen, dan moet niet de stad, maar de Keizer en de leden van de regering ter verantwoording worden geroepen. De Heer Börsch dringt er op aan om de commissie te laten weten, dat de gesprekken, welke de deputatie bij den Heer Prefect gevoerd

heeft, door dezelfde opmerkingen waren gekenmerkt. Het is niet uit te staan, hebben wij gezegd, dat een regering, welke den kritieken toestand kent, waarin door hun schuld de hoofdstad van den Elzas zich bevindt, niet het onmogelijke beproeve, om de bevolking ten minste eenige berichten, een woord van bemoediging en versterking te doen toekomen.

Onder de in de stad omloopende geruchten trekken dezulken, die een spoedige bevrijding voorspellen, voornamelijk de openbare opmerkzaamheid tot zich. Onder die geruchten meenen wij dat te moeten vermelden, 't welk sedert dezen morgen met zekeren nadruk optreedt, volgens 't welk de divisie Dumont in Kolmar zou zijn aangekomen. Het is die divisie, welke in de pauselijke Staten in garnizoen heeft gelegen; hetzelve bestond toen uit slechts 5500 man, doch het zal zonder twijfel op den weg in het Oosten van Frankrijk versterking hebben bekomen. Wij hopen zeer, dat dit gerucht zich nader zal bevestigen.

Er zijn gisteren weder vele personen naar de stad terug gekeerd, die het raadzaam hadden geacht, naar den Neuhof en Neudorf te vluchten, om het gevaar der beschieting te ontgaan. Het schijnt dat de vijand voortgaat, om de aldaar vereenigde krachtvolle personen bij zijne regimenten in te lijven, en zij, die dit harde lot kunnen ontgaan, bereiken de toegangen der stad door het water, over de velden en langs omwegen. —

Het werk der vernieling onzer stad wordt met voortdurende hardnekkigheid voortgezet. Overal bouwvallen, branden, dooden en gekwetsten. De vijandelijke kogels, die thans voornamelijk op de staats- en militaire gebouwen gericht zijn, treffen natuurlijk de aangrenzende bijzondere woningen; de voorsteden hebben steeds het meest te lijden. De steenstraat, die sedert eenige jaren zoo spoedig verfraaid is, waar telkens nieuwe gebouwen ontstonden, is vreeselijk verwoest. Het beschieten der Finkmattkazerne heeft de verwoesting van een groot aantal gebouwen dezer voorstad ten gevolge gehad, welke zich aan de nog bijna onverlet gebleven zijde bevonden. Van de poort af tot in het midden der voorstad zijn bijna alle huizen afgebrand. De Finkmattkazerne ligt heden in puin. Gisteren, ten 2 ure, was zij voor de helft verbrand, en gedurende dezen nacht werd zij geheel vernietigd. Zij werd vóór meer dan eene eeuw, van 1746 tot 1756

gebouwd. De stad, welke toen door vrijwillige giften tot op richting van militaire gebouwen bijdroeg, had in den tijd van 10 jaren voor het bouwen dezer kazerne, vroeger de grootste in Straatsburg, 760.000 livres (= 380.000 franc) aan de staatskas betaald. In dezen nacht werd de munster ook op nieuw getroffen. Dezen morgen zijn er twee houwitsers op het gasthuis gevallen. De een trof de apotheek, en de ander het gebouw voor de kraamvrouwen; deze laatste stuitte tegen een boom, die dezelve van richting deed veranderen; zonder dat gelukkig toeval zeu dezelve midden in de zaal voor de kraamvrouwen zijn gevallen. Geen dezer twee kogels heeft een ongeluk veroorzaakt. Sedert twee of drie dagen neemt het getal offers onder de burgerlijke bevolking, zooals wij gisteren reeds gezegd hebben, belangrijk toe. In de laatste 48 uren werden er meer dan 20 lijken in het amphitheater van het burgerlijk gasthuis gebracht: de meesten waren aan de onderste deelen des lichaams getroffen.

Donderdag, 8 September.

Alweder branden. Gedurende dezen nacht, tusschen 12 en 1 uur, stond de hemel boven de voorsteden als in vuur. Een helder rood schijnsel werd over de muren daar buiten opgemerkt: Kronenburg en Mittelhausbergen stonden zooals men zeide, in brand. Een ander zeer helder schijnsel, 't welk zich over de stad uitbreidde, werd veroorzaakt door een brand in de Kronenburgerstraat.

Er viel juist een hevige regen op het oogenblik dat die branden zich vertoonden, en na verloop van drie kwartier was de roode gloed aan den hemel verdwenen.

Den 6 en 7 September werden er 24 sterfgevallen op de Mairie aangegeven. 10 daarvan werden door houwitsers, een ander door een schot veroorzaakt. Onder de offers van deze beide dagen telt men twee vrouwen en een tienjarigen knaap, Philip Bernauer genaamd, die op den 6den gedood werden. Hij die door een schot gedood werd was een jonge schipper van 19 jaren, Eduard Maler genaamd. Den 8 September werden er 18 sterfgevallen aangegeven, waarvan 8 door vijandelijke kogels veroorzaakt werden. Er bevinden

zich weder twee vrouwelijke personen onder de offers van het bombardement, een meisje van 14 jaren en een klein meisje, slechts 1 jaar en 9 maanden oud.

Wij zijn nog altijd zonder berichten van buiten en deze onzekerheid drukt zwaar op ieder. Wij weten noch wat er te Parijs, noch wat er op het oorlogstooneel voorvalt. De omstandigheid echter, dat onze belegeraars noch Fransche, noch Duitsche of Zwitsersche nieuwsbladen tot ons laten komen, geeft ons recht om te vermoeden, dat de strijd hun niet gunstig is. —

De arbeidende klasse der bevolking heeft met de lofwaardigste bereidwilligheid aan de oproeping gehoor gegeven, welke de Genie tot haar gericht heeft om aan de werken voor de verdediging dezer plaats de hand te leenen. In weerwil der gevaren, die de arbeiders dikwijls bedreigen, wordt toch geconstateerd, dat zij in elke omstandigheid de grootste gelatenheid aan den dag hebben gelegd. Ongelukkig werden velen van hen door de kogels van den vijand getroffen. Sedert den 15 Augustus telde men 6 dooden en 13 gekwetsten (op 8 à 900 arbeiders). Voor de gezinnen der offers zal gezorgd worden, totdat de administratie over hun lot zal kunnen beschikken.

Vrijdag, 9 September.

Heden is het de geboortedag van den Groothertog van Baden, Friedrich Wilhelm Ludwig, geboren den 9 September 1826. De groothertog heeft, zooals men zegt, zijn hoofdkwartier van Mundolsheim naar Hagenau overgebracht.

Heden heeft de vijand de stad met voortdurende hardnekkigheid beschoten. Gedurende den geheelen dag en gedurende den geheelen nacht hebben de kogels hun helsch geraas en hunne blinde verwoestingen voortgezet. Weinige deelen der stad, weinige straten zijn verschoond gebleven, en even als elken dag, werden er ook heden vrouwen, kinderen, burgers, militairen gedood of gewond. —

Het vuur zet zijne verwoestingen voort, en in dezen nacht zijn er vier huizen, die nog in het ongelukkige deel der stad tusschen de nationale voorstad en de kronenburgerstraat

over waren gebleven, een prooi der vlammen geworden. Aan deze zijde zal het vernielingswerk weldra voltooid zijn, en van al die volkrijke straten blijven slechts bouwvallen over. —

De houwitsers regenen op de Kazernen en op de wallen, en de bezetting wordt dagelijks geteisterd. Gisteren avond ten 9 uur viel er een bom op het bolwerk N°. 9, waar dezelve groote ongelukken heeft veroorzaakt. De pontonnier, kapitein Epp, die zich met een *marechal de Logis* en zeven man op dit bolwerk bevond, werd doodelijk getroffen, benevens al de personen, die zich bij hem bevonden. Negen offers te gelijk!

De kapitein Epp, een Straatsburger, was een der geliefdste en bekwaamste officieren van het garnizoen. Zijn dood zal eenparige droefheid onder de burgerlijke en militaire bevolking veroorzaken. —

De Mairie is voortdurend het mikpunt van meerdere vijandelijke batterijen. Dezen morgen zijn er verscheidene houwitsers op de daken en in de kamers gevallen, en men zegt ons, dat er aldaar ook personen gedood en gekwetst zijn.

Ten elf uur dezen morgen vatte de Nicolaas-kazerne, die sedert eenige dagen onophoudelijk beschoten werd, vuur, en het scheen wel dat de vlammen een der gebouwen van die groote militaire kazerne ernstig hadden aangetast.

Het vuur des vijands is trouwens tegenwoordig hoofdzakelijk op de kazernen gericht, en er is niet eene meer, die niet door de kogels heeft geleden.

De lijst van de op gisteren 8 September, bij den burgerlijken stand aangegeven sterfgevallen, bewat weder acht gevallen van mannen, vrouwen en kinderen, die door houwitsersplinters gedood werden. Dit maakt in 't geheel tot heden 83 offers van het bombardement onder de burgerlijke bevolking. Het getal echter der mannen en vrouwen van elken leeftijd, der jongere personen, meisjes en kinderen, welke gewond zijn, is veel grooter.

Zaterdag, 10 September.

Heden morgen heeft de begrafenis van den kapitein Epp plaats gehad, een van die wakkere militairen, die de Elzas

aan Frankrijk zoo overvloedig heeft geleverd en die in den vóórlaatsten nacht op een bolwerk den dood heeft gevonden.

Vele officieren van het garnizoen, vooral Pontonniers, hadden zich vereenigd, om hunnen kameraad de laatste eer te bewijzen. De kist werd door Pontonniers gedragen. De zoon van den overledene, een kind, ging vóór den stoet uit, naast een predikant; de kapitein Epp telde slechts 40 jaren. De predikant sprak een treffend afscheidswoord uit in den tuin van het militaire hospitaal, werwaarts het lijk van den kapitein gebracht was, en de deelneming van alle aanwezigen beantwoordde geheel aan dit afscheid.

Terstond na deze treurige plechtigheid had de begrafenis plaats van de drie zeelieden, die ook eergisteren waren omgekomen.

De eerste, August Vieillon, scheepstimmerman, was in de Elisabethstraat door een houwitser-splinter getroffen; de beide anderen, kweekelingen van de marine, twee kinderen van den Elzas, die als garden-mobile bij het te Straatsburg zich bevindende detachement mariniers waren ingelijfd, hebben den dood vóór den vijand gevonden.

Een groote trein, uit meer dan 300 personen bestaande, met de zee officieren aan de spits, volgde de drie kisten; een R. C. geestelijke, wiens naam wij niet hebben vernomen, hield in de kapel van het militaire hospitaal een welsprekende en patriotische toespraak, welke een diepen indruk op de toehoorders maakte.

De drie dappere zeelieden werden naast elkander in de groeve geplaatst, waar reeds menige andere moedige verdediger der stad en ook menig offer van het bombardement rust. —

Het vijandelijk vuur heeft dezen morgen nogmaals, ongeveer ten 11 uur brand veroorzaakt. De houwitsers, welke op het Broglie regenen, hebben den Schouwburg aangestoken, die op het oogenblik, waarop ik dit schrijf, door de vlammen verteerd wordt. Het geheele groote en schoone gebouw is nu slechts een zee van vlammen, waaruit dikke rookwolken opstijgen, die den hemel verduisteren.

Men arbeidt te vergeefs om den brand te blusschen. De in den schouwburg zich bevindende personen ontvluchtten in allerijl, de weinige goederen medenemende, die zij van een eersten brand hadden gered.

De Mairie van Straatsburg is voortdurend het mikpunt van

de vijandelijke kogels. Ten gevolge van gemaakte opmerkingen, gelooft men, dat er vier batterijen op verschillende plaatsen van de stad opgericht zijn, wier vuren zich over dit gebouw kruisen en wier houwitsers op dit gedeelte der stad nedervallen, waarvan de Mairie het middelpunt is.

Gisteren voormiddag van 10½ uur tot den middag, telde men 14 houwitsers, welke de gebouwen van het Hôtel met hunne splinters getroffen hadden. Een van dezelven heeft den Heer Leclaire gedood, een ander persoon gewond, en den Heer Conrath, den stads-architect, licht gekwetst.

In de zitting van heden van de Stedelijke Commissie las de Heer Maire de volgende depêche van Heer President van het Zwitsersche Eedgenootschap:

»Bern, den 7den September 1870.

Mijnheer de Maire!

Er heeft zich in Zwitserland eene vereeniging gevormd, welke zich ten doel stelt om aan de zoo gruwzaam bezochte stad Straatsburg, door zoo schoone historische herinneringen met het Eedgenootschap verbonden, die hulp en de ondersteuning aan te bieden, welke de omstandigheden veroorloven; de Vereeniging wenscht voor al die inwoners, die men uit de stad zal laten gaan, voor de vrouwen namelijk, kinderen, in 't algemeen voor die personen, die zich niet kunnen verdedigen, een toevluchtsoord te openen.

Om dit doel zoo spoedig mogelijk te bereiken, heeft de Vereeniging besloten, eene bijzondere deputatie te benoemen, bestaande uit de H.H. Dr. Röhmer, voorzitter der gemeente Zurich, Overste von Büren, voorzitter der gemeente Bern, en den Staatsraad Dr. Bischoff van Bazel, aan welke is opgedragen om zich met ZE. den Heer Generaal von Werder, alsook met de wetgevende macht te Straatsburg in verbinding te stellen en onderhandelingen aan te knoopen, ten einde het bedoelde werk der menschelijkheid wèl te doen gelukken en te bespoedigen.

Met het oog op het karakter van deze zending aarzelt de Bondsraad niet, Heer Maire, om deze deputatie aan uwe welwillendheid aan te bevelen, terwijl hij u verzoekt om haar met al die personen der stad bekend te maken, van wier medewerking men kan verwachten, dat daardoor het bedoelde plan verwezenlijkt worde.

Tevens maakt de Zwitsersche Bondsraad van deze gelegenheid gebruik, om U, Heer Maire, de verzekering zijner hoogachting te geven.

In naam van den Zwitserschen Bondsraad,
de President van het Eedgenootschap,
Dubs.
De Kanselier van het Eedgenootschap,
Schiesz.

Deze brief werd door de vergadering met vreugde en dankbetuiging aan het edele en grootmoedige Zwitsersche volk ontvangen.

De Heer Maire zegt diep geroerd, dat dit ten beste van Straatsburg ondernomen werk der menschelijkheid der Zwitsersche natie zeer tot eer verstrekt en dat de geheele stad van het gevoel van innige dankbaarheid jegens dit grootmoedige land doordrongen zal zijn.

De Heer Börsch stelt voor in de volgende zitting een besluit te nemen, om de Zwitsersche Republiek te danken voor het bewijs van deelneming en voor den bijstand, die zij uit vrije beweging der bevolking van Straatsburg aanbiedt, die door de beklagenswaardige gevolgen van eene gehate beschieting zoo wreed beproefd wordt.

Dit voorstel werd met geestdrift aangenomen. —

De volgende bekendmaking leest men op de muren:

Wij Maire der stad Straatsburg;

Overwegende den toestand van belegering;

Overwegende de duurte der noodzakelijkste levensmiddelen;

Overwegende het besluit van den Heer Generaal Opperbevelhebber, 't welk de heffing der rechten voor de Staatskas van wijn en sterke dranken in een bepaalden omtrek van Straatsburg voorschrijft;

Overwegende het raadsbesluit van de Stedelijke Commissie van den 3sten der loopende maand September;

Besluiten:

Art. 1. De door de stad vastgestelde impost op wijn en sterke dranken, alsmede die op het vee en het vleesch zullen tot aan de opheffing der belegering niet meer worden geheven.

———

Maandag, 12 September.

Heden avond waren onze straten, die sedert zoo langen tijd eenzaam en doodsch waren, zeer druk bezocht; talrijke groepen stonden op verscheidene plaatsen, zeer druk te spreken. Eene straal van levendige vreugde had de zoo zwaar beproefde bevolking verblijd en haar voor een oogenblik de droefheid en het gevaar doen vergeten.

De zekerheid dat de Republiek geproclameerd is, had haar dit gelukkige oogenblik veroorzaakt. Men vereenigde zich, men wenschte elkander met dit belangrijk bericht geluk, en menigmaal stonden er twintig personen rondom een gedienstigen burger, die een nommer van de »Niederrheinischen Kurier" luid voorlas, 't welk vermeldde, dat Frankrijk eindelijk van diegenen bevrijd was, die het gedurende achttien jaren onderdrukt, bedorven en vernederd hadden. Men gevoelde zich van een pijnlijk juk bevrijd, en dit gevoel scheen den moed en de krachten van iedereen te vermeerderen. Vlaggen werden er uit de huizen gestoken en nu zag men het in de geschiedenis zeker eenige schouwspel, dat een stad, die door den vijand gebombardeerd wordt, zich met vlaggen tooit.

De volgende publicatiën werden aangeplakt:

Prefectuur van den Nederrijn.
Straatsburg, 12 September 1870.
4 uur des namiddags.

Inwoners van Straatsburg!

Na 12 dagen van bang wachten, ontvang ik heden voor het eerst berichten uit Parijs, van welke ik grond heb te gelooven, dat zij officiëel zijn, hoewel zij langs een omweg uit Sehleestadt tot mij zijn gekomen. Hier zijn ze:

Parijs, den 4den September 1870,
6 uur des namiddags.

Aan de Heeren Prefecten, Onderprefecten, aan den Gouverneur-Generaal van Algerie en aan alle Telegraaf-Stations van Frankrijk.

Fransche Republiek.
Ministerie van Binnenlandsche Zaken.

De afzetting des Keizers werd in het Wetgevend Lichaam

uitgesproken en de Republiek in het Stadhuis van Parijs uitgeroepen. Eene regering voor de Landsverdediging, uit 11 leden bestaande, welke allen afgevaardigden van Parijs zijn, werd ingesteld en deze regering werd door geheel het volk goedgekeurd.

Hier volgen de namen der leden van dit bestuur: Emanuel Arago, Cremieux, Jules Favre, Ferry, Gambetta, Garnier-Pages, Glais-Bizoin, Pelletan, Picard, Rochefort, Jules Simon.

Laat deze verklaring terstond door middel van aanplakken op de muren en des noods door den openbaren omroeper bekend maken.

Het bestuur der Nationale verdediging:

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
LEON GAMBETTA.

De Agent van dienst,
WECK."

Zonder deze depeche en op het gerucht, door vreemdelingen gisteren binnen onze stad verspreid, dat de Republiek te Parijs geproclameerd is, heb ik mij gehaast aan de Heeren leden van het voorloopig bewind te schrijven, dat ik mijne betrekking nederleg en dat ik mij voor 't vervolg tot aan de opheffing der belegering of tot aan het aanstellen van mijn opvolger er toe bepalen zal, de openbare rust te helpen bewaren en tegen den vijand de waarde van de nationale vlag te handhaven.

Inwoners van Straatsburg! Ik gevoel mij verplicht u de waarheid te zeggen; ik deel die u mede, zoodra zij tot mij komt. Ik voeg er bij, dat uit een bijzonder schrijven blijkt, dat het wetgevend lichaam de verklaring heeft afgelegd: »Straatsburg, zijn bewoners en zijn bestuur hebben zich jegens het vaderland verdienstelijk gemaakt."

Laat mij u op dit oogenblik, waarop het leed van ons vaderland zoo groot is, den raad mogen geven, rustig te blijven, het bestuur te achten, en op een edele, waardige wijze de banier van Frankrijk te verdedigen.

Terwijl ik van u scheide, bewaar ik voortdurend de herinnering aan uwe edele hoedanigheden, aan de goede gezindheden, die gij jegens mij aan den dag gelegd hebt. Nooit zal ik uwe voortreffelijke stad, nooit dit schoone depar-

tement vergeten, 't welk ik het geluk heb gehad, gedurende vijf jaren te besturen.

A. Pron.

Straatsburg, den 12 September 1870,
4 uur des namiddags.

6de militaire divisie.

Inwoners van Straatsburg, officieren, onderofficieren, en soldaten van het garnizoen!

De Republiek is te Parijs geproclameerd. Er is een bestuur voor de verdediging des lands ingesteld. Boven aan haar programma heeft het de verjaging van den vijand van den Franschen grond geplaatst. Wij zullen ons allen bij dit bestuur aansluiten, wij die met de verdediging van Straatsburg belast, wij die verplicht zijn om voor Frankrijk deze edele en belangrijke stad te behouden.

Vereenigen wij dus onzen wil en onze krachten om dit doel te bereiken, en om zoo iets tot heil des vaderlands bij te dragen.

Inwoners van Straatsburg!

Door uw lijden, door uwe onderwerping, door den moed van dezulken uit uw midden, die aan de verdediging der stad deelnemen, door uwe vaderlandsliefde, hebt gij het leger bij deszelfs moeielijke taak geholpen, welke het had te volbrengen.

En gij soldaten!

Uw verleden verzekert de toekomst. Ik verlaat mij op u, verlaat gij u op mij.

In het generaal-kwartier van Straatsburg,
12 September 1870.

De divisie-generaal, opperbevelhebber,
Uhrich.

De heer centraal-commissaris verschijnt voor de zitting van heden van de stedelijke commissie. De heer Maire geeft hem de aanleiding tot zijn dagvaarding te kennen. Men zegt, zoo gaat de heer Maire voort, dat gij heden morgen aan den heer Morin een zeker bericht hebt medegedeeld,

afkomstig van Kolmar, 't welk eene groote overwinning door ons leger en de aankomst van een leger van 25.000 man vermeldt.

De heer centraal-commissaris antwoord: »Ik herinner mij niet den heer Morin daarvan onderricht te hebben; ik heb tot eenige personen daarvan gesproken als van een gerucht, 't welk in de stad verbreid was, doch zonder ergens te kennen te geven, dat dit bericht een officieel karakter bezat."

»Het is zeer te betreuren," zegt de heer Börsch, »dat de heer centraal-commissaris zich tot het orgaan van zulke geruchten maakt, wanneer hij weet, dat zij ongegrond zijn. Daar hij met een ambt bekleed is, rust er een verantwoordelijkheid op hem, die hem terughouding en stilzwijgendheid oplegt; en wanneer hij nu toch ter goeder trouw onjuiste berichten verbreid, stelt hij het hoofdbestuur, welks agent hij is, aan onaangenaamheden bloot. Ik verlang dat de commissie haar ongenoegen daarover te kennen geve, aldus: Het is voor de openbare veiligheid van belang, dat men de bevolking niet door valsche geruchten misleide."

De heer centraal-commissaris antwoordt: »Het is niet billijk mij voor geruchten aansprakelijk te stellen, die niet van mij uitgaan; ik ken de verplichtingen welke op een agent des bestuurs rusten; ik meen in de uitoefening van mijne functien zeer behoedzaam en terughoudend te zijn, en wanneer ik in mijne private betrekkingen toevallig gezegd heb: dit of dat gerucht, deze of gene tijding circuleert, dan geloof ik dat ik mij geen schuld heb te verwijten."

De heer centraal-commissaris verwijdert zich.

Daar de heer Börsch verklaarde bij zijn votum van wantrouwen te moeten volharden, drukt de heer Saglio zich op de volgende wijze uit:

»Wanneer gij uwe berisping wilt uitspreken, dan is een onderzoek noodzakelijk; ik heb niet in last den heer centraal-commissaris te verdedigen, doch in moeielijke omstandigheden, zooals de tegenwoordige, is eene vergadering het aan zich zelve verplicht rechtvaardig jegens iedereen te zijn en slechts met volkomen kennis van zaken aan te klagen.

De heer Maire vereenigt zich met den heer Saglio, om van de commissie te verlangen, geen onrechtvaardigheid te begaan. De heer centraal commissaris heeft, zooals het hem toeschijnt, ter goeder trouw gehandeld.

Men wil, zooals het mij toeschijnt, niet den man, maar de ambtsbediening treffen. Ik vrees daarom, dat de haastocht u zal aansporen, de gerechtigheid en de billijkheid te vergeten, en ik verzoek u om uw besluit tot morgen te verdagen.

De heer Mallarmé doet opmerken, dat de commissie zich tegenover een dubbel voorstel bevindt: de heer Börsch stelt voor eene berisping uit te spreken; de heer Saglio stelt daarop voor een onderzoek in het werk te stellen. Het voorstel tot onderzoek moet den voorrang hebben; de commissie staat toe daaromtrent te besluiten.

»Ik zou begrijpen," zegt de heer Börsch, »dat een onderzoek noodzakelijk was, wanneer men daadzaken kon vinden; doch neen; ik houd mij alleen met de woorden bezig, welke door den heer centraal-commissaris in dezen omtrek gesproken zijn; hij heeft verklaard, dat hij geruchten heeft verbreid, die dezen morgen in de stad circuleerden; en dit is juist het verwijt, 't welk ik hem doe. Ik formuleer dien ten gevolge het voorstel, 't welk ik aan de commissie tot aanneming doe:

»De commissie, de woorden gehoord, welke de heer centraal-commissaris in hare tegenwoordigheid heeft gesproken, drukt haar leedwezen uit, dat een vertrouwd agent van het hoofdbestuur zich in zijne ambtsbediening tot het orgaan of verbreider van berichten gemaakt heeft, voor wier waarheid hij niet kon instaan, en dus geschikt waren om de bevolking te misleiden en het hoofdbestuur in ongelegenheid te brengen."

Na een korte discussie werd dit voorstel in stemming gebracht en aangenomen.

Dinsdag, 13 September.

De dag van gisteren bood hetzelfde schouwspel, als de vorige dagen. Altijd zijn het de voorsteden, het stadsdeel van het spoorwegstation en het stadsdeel van het Broglie, welk het meest geteisterd worden; dikke rookwolken, welke aan de zijde der wallen opstijgen, duiden aan, dat het vuur in de steen- en kronenburger straten zijn vernielings-

werk nog steeds voortzet; de meezenstraat, de gebouwen van het Broglie, de gasfabriek en het station hebben veel geleden.

In de voorsteden hebben de kartetsen en houwitser-splinters nieuwe offers onder de bevolking gevraagd en het hospitaal heeft meermalen zijne deuren voor de draagbaren moeten openen, op welke men de gedooden en de gekwetsten droeg. —

De stedelijke commissie heeft tot het volgende antwoord aan den Zwitserschen Bondsraad besloten:

»De stedelijke commissie van Straatsburg, als getrouwe tolk van het gevoel van hare medeburgers, gevoelt er behoefte aan, hare levendige en diepe erkentelijkheid aan den Eedgenootschappelijken Raad te betuigen, omdat deze zich bereid verklaard heeft de ellende van de ongelukkigen in deze door eene barbaarsche belegering zoo zeer lijdende stad, te lenigen en een toevlucht te verleenen.

»Deze grootmoedige handelwijze heeft den band der Broederschap en van wederkeerigen bijstand vernieuwd, welke sedert eeuwen de vrijestad Straatsburg met het Eedgenootschap verbindt, en herinnert aan de locale overleveringen, die in de herinnering van allen als gegrifd zijn.

Mogen de zegeningen van de ongelukkigen, die door de bemoeiingen van de afgevaardigden aan de ellende van een voortdurend bombardement ontrukt worden, door de Zwitsersche natie als eene belooning voor hunne grootmoedige tusschenkomst aangenomen worden.

»Veroorloof ons, om in naam van onze geheele bevolking aan de edele vertegenwoordigers van de Zwitsersche natie de uitdrukking van onze levendige en diepe erkentelijkheid te herhalen."

Woensdag, 14 September.

De generaal von Werder heeft op het verzoek van een vrijgeleide voor twee afgevaardigden, welke door de stad naar Parijs zouden worden afgezonden, het volgende antwoord gegeven:

»Mundolsheim, den 14 September 1870.

»Ik betreur het, dat ik het geëerde schrijven van de ste-

delijke commissie van Straatsburg, betreffende de zending van twee afgevaardigden naar Parijs, niet zoo als verlangd wordt, beantwoorden kan.

»Onder de tegenwoordige omstandigheden kan dit verzoek te minder door mij worden toegestaan, dewijl de Duitsche armee onder bevel van Zijne Majesteit den koning voor Parijs is aangekomen. Zoo levendig ik den wensch koester om de zoo nabij Duitschland liggende stad Straatsburg voor verder onheil te bewaren, zoo zeer betreur ik het echter ook, dat de nu nabijzijnde bedwinging der vesting en stad een verder en grooter ongeluk veroorzaken moet.

»Met betuiging tot de meeste hoogachting heb ik de eer mij te teekenen,

»Von Werder, luitenant-generaal.

Het volgend schrijven van den Generaal von Werder is bovendien aan de Maire bezorgd:

Mundolsheim, den 14 September 1870.

Aan Uw Hoogwelgeboren zend ik de brieven van vrijgeleide voor de eerste serie der uit Straatsburg vertrekkende inwoners. Den 15den des voormiddags ten 10 uur, zal de kapitein Friedelburg van den Generalen Staf met zes gensdarmen aan de Austerlitzer poort met de parlementairs vlag en onder begeleiding van twee Zwitsersche afgevaardigden verschijnen, om den uittocht te bewerkstelligen. De artillerie heeft aanzegging ontvangen, om gedurende dezen tijd zorgvuldig zulke schoten na te laten, welke de stad kunnen beschadigen. Ik betreur het, dat ik een staken van het vuur niet kan toestaan. Ik veroorloof mij de aan mij gezonden lijsten met den wensch terug te zenden, om de verdere invulling der rubrieken te doen plaats hebben.

De Kommandant van het belegeringscorps
voor Straatsburg,
Von Werder, Luitenant-Generaal.

In de zitting van heden van de Stedelijke Commissie brengt de Heer Schneegans een voorstel in het midden, 't welk hij aldus motiveert:

»Gij weet," zegt hij, »dat een groot aantal onzer medeburgers Straatsburg verlaten heeft, toen de toestand kritiek werd. Onder dezen bevinden zich verscheidene die openbare ambten

bekleeden of die zich in een persoonlijken toestand bevinden, die hun den plicht oplegde om in ons midden te blijven. Daar deze burgers hunne posten in het oogenblik des gevaars verlieten, terwijl onze vrouwen en kinderen bij den huiselijken haard zijn gebleven, hebben zij zich jegens Straatsburg slecht gedragen; ik verlang, dat de Commissie dit door een formeel besluit verklare, 't welk aldus zou moeten luiden:

»De Stedelijke-Commissie van Straatsburg,

overwegende, dat in deze kritieke omstandigheid, waarin de stad Straatsburg zich bevindt, de post van ieder burger binnen Straatsburg is;

overwegende, dat sedert het begin van den oorlog, en vooral sedert den veldslag van Fröschweiler, een zeker aantal burgers, die wegens hunne positie binnen Straatsburg hadden moeten blijven, hunne medeburgers lafhartig verlaten hebben, om hun persoon in veiligheid te brengen;

overwegende, dat voorbeelden zullen worden gegeven, verklaart:

»»De krachtvolle individuën, welke zonder de uiterste noodzakelijkheid Straatsburg sedert het begin van den oorlog verlaten hebben, zijn voor onwaardig verklaard om ergens eene openbare bediening te bekleeden.""

De Heer Sagnio verzoekt de Commissie de gevolgen van het besluit, 't welk men haar aanbiedt, wel te willen overwegen; »dat is," zegt hij, »een treurig besluit, dewijl hetzelve de bijzondere omstandigheden niet in aanmerking neemt, welke het vertrek van meerdere onzer medeburgers kunnen rechtvaardigen: het is niet billijk hen te treffen, zonder die vooraf gehoord te hebben, en vooral niet, om hen op zulk eene strenge en onbepaalde wijs te treffen. Welk belang hebt gij er bij om u aan de spits van de openbare meening te plaatsen, die de waarachtige rechter van dezulken zijn zal, die gij wilt veroordeelen? Ik zal voor zulk een maatregel die tegen mijn gevoel aandruischt, niet stemmen."

Het voorstel van den Heer Schneegans werd in stemming gebracht en aangenomen.

Donderdag, 15 September.

Dezen morgen is de eerste reeks Straatsburgers vertrokken, welke ten gevolge van de interventie der Zwitsersche deputatie vrijgeleide hadden bekomen. Eenige honderde personen vereenigden zich tegen 8 uur op het Austerlitzer plein, van waar de afreize zou plaats hebben. Fransche officieren stonden aan de poort en onderzochten de brieven van vrijgeleide. De vertrekkenden zaten voor het grootste gedeelte in wagens, omnibussen en char a bancs; ieder nam een klein valies of een reiszak mede; velen zijn te voet gegaan; men zegt, dat deze te Neudorf pruisische artillerie-wagens zullen vinden, die hen tot Rhinau zullen brengen. De van Straatsburg vertrekkende wagens zullen ook tot Rhinau rijden en in de stad terugkomen. De stoet bestond vooral uit vrouwen en kinderen, en het schouwspel van deze verhuizing, het moet gezegd worden, was zeer bedroevend. De scheiding op zulk een oogenblik is zeer pijnlijk; geen wonder dat er vele tranen vloeiden. — De Stedelijke Commissie van Straatsburg heeft gisteren een maatregel genomen, die zonder twijfel door de geheele bevolking goedgekeurd zal worden. Daar de Republiek is geproclameerd, was het dringend noodzakelijk, dat de eerste ambtenaar der stad een republikein, een in de Staatkundige strijden beproefd man, van een staalvast karakter was. Nadat de Commissie het ontslag van den Heer Humann aangenomen en door een eenparig votum de nauwgezetheid gehuldigd had, waarmede de zich terugtrekkende Maire zijne betrekking vervuld had, verkoos zij in diens plaats den Heer Dr. Küsz. De Gouverneur-Generaal heeft nog den zelfden avond deze keuze goedgekeurd en een besluit hieromtrent genomen.

Er is niemand in Straatsburg, die niet de zeldzame en edele hoedanigheden kent en vereert, die den Heer Küsz tot een der uitstekendste burgers maken, een' door en door rechtschapen man, een republikein van den ouden stempel, die zijne proeven en waarborgen heeft geleverd, toen het tegenwoordige geslacht nog in de wieg lag. De Heer Küsz vertegenwoordigt het republikeinsche beginsel, 't welk heden zegeviert, in al zijn zuiverheid; het beginsel, 't welk op zijne vanen de Vrijheid schrijft.

In de zitting van heden van de Stedelijke Commissie

deelde de nieuwe burgemeester mede, dat het voorloopige bewind te Parijs den Heer Eduard Valentin tot opvolger van den Heer von Pron in de prefectuur van den Nederrijn benoemd heeft. De Heer Schneegans verklaarde daarop: »In den smartelijken toestand, waarin de stad Straatsburg zich sedert het begin van den oorlog bevindt, en met het oog op de onnoembare offers, welke onze dappere bevolking aan het Vaderland gebracht heeft, geloof ik, dat de regering, vooral de republikeinsche regering meer dan eenige andere, de wenschen der Straatsburgers in aanmerking zal nemen. Ik ken den Heer Valentin niet, ik kan tegen zijne benoeming niets inbrengen, doch ik ben genoodzaakt te constateeren, dat hij reeds sedert zeer langen tijd hier afwezig is, dat hij zich thans niet hier bevindt en men niet kan zeggen, wanneer het hem mogelijk zal zijn, hier door de vijandelijke liniën aan te komen, welke de stad aan alle kanten omringen. En nu is het geen prefect extra muros (buiten de muren) die ons kan behagen; wij hebben behoefte aan een man, die bereid is, om onvoorwaardelijk de belangen van het departement te bevorderen en om in overeenstemming met den Generaal en op eene praktische en standvastige wijze aan de strengste eischen van den toestand te voldoen. In deze omstandigheden geloof ik, dat de Commissie niet bij deze benoeming zal berusten, onder voorbehoud om zich later met de regering te verstaan en dat zij een Prefect zal kiezen, om hem die zijn ontslag heeft bekomen te vervangen."

Het beschieten der stad duurt dag en nacht met hevigheid voort. Heden tegen den middag heeft een kogel den voet van het groote gebeeldhouwde kruis, 't welk zich op de torenspits van den Munster bevindt, getroffen en doen vallen. Het hangt nog aan de zijde van de goudsmidstraat, en zou zeker reeds gevallen zijn, wanneer het niet door den bliksem-afleider werd tegengehouden.

Daar er geen kerkhoven in de stad zijn, en de bestaande door de belegering onbruikbaar zijn geworden, heeft men naast de stad den botanischen tuin als begraafplaats aangewezen. Doch men ziet reeds hier en daar in de tuinen aardheuveltjes verrijzen, die de offers van het bombardement bedekken, onmiddellijk onder de vensters van hen, aan wie de tuinen toebehooren.

Vrijdag, 16 September.

In de Vergadering van de Stedelijke Commissie leest de Heer President het volgende besluit voor, 't welk hem zoo even is geworden:

Fransche Republiek.

6e Militaire divisie, Staf.

Wij, Divisie-Generaal, Opperbevelhebber van de 6de Militaire divisie,

overwegende den brief, volgens welken de Heer Baron Pron, Prefect van den Nederrijn, zijne bediening nederlegt,

overwegende den brief, aan den Heer President der Stedelijke Commissie, betreffende zijne vervanging, gericht,

uit kracht van de buitengewone volmacht, welke de belegeringstoestand ons verleent,

hebben besloten als volgt:

De Heer Karel Börsch, lid van den algemeenen Raad, is voor het bestuur van den Nederrijn gekozen.

De Heer President van de Stedelijke Commissie is met de uitvoering van het tegenwoordige besluit belast.

Het tegenwoordige besluit moet door aanplakbiljetten openbaar gemaakt worden.

Een afschrift zal aan den Heer Börsch gezonden worden.

Straatsburg, den 15den September 1870.

Uhrich.

Het voorlezen van dit besluit wordt door de vergadering met bijvalsbetuigingen achtervolgd.

De Heer President geeft de Commissie te kennen, dat de Heer Generaal, Opperbevelhebber, hem uit vrije beweging aangeboden heeft, de zittingen van de Commissie bij te wonen, om te toonen, welk een eendracht er tusschen het burgerlijke en militaire bestuur bestaat. »Ik heb den Heer Generaal hartelijk gedankt," zeide de Heer President; »en hem gezegd, dat, wanneer de omstandigheden zijne tegenwoordigheid onder ons noodig mochten maken, ik mij gelukkig zou achten hem aan zijne beloften te herinneren."

De vergadering heeft deze mededeeling met teekenen van volkomen bevrediging aangehoord.

De Heer Zopff heeft het woord om het volgende bericht betreffende de organisatie en werkzaamheid der volkskeukens voor te lezen:

»Terwijl vele onzer medeburgers in deze inrichting een zuiver werk der milddadigheid en van bijstand gezien hebben, heeft toch de meerderheid der bevolking den door het Stedelijk bestuur genomen maatregel beter begrepen, die door het Hoofdbestuur goedgekeurd en door de volgende drangredenen in het leven is geroepen.

De vijand rekende op inwendige verdeeldheid, opdat de burgerlijke bevolking de stadspoorten zou openen; en nu bestond het laatste middel, om die oneenigheden in 't leven te roepen hierin, om de bevolking te ontstemmen, te verbitteren, uit te hongeren, door zuchten te decimeeren.

Wat baatte het om deze plannen te verijdelen, indien er niet aan allen, die geene hulpbronnen hebben en uitgeput zijn, een gezonde en rijkelijke voeding gegeven werd? Dit was, Mijne Heeren, en gij zult dit met mij erkennen, niet alleen een werk der milddadigheid, maar ook een werk van openbaar nut.

De militaire overheden hebben het dadelijk op den eersten dag erkend en de besturs-maatregel, welken wij genomen hebben, om die volksrestauratie op te richten, heeft, dewijl dezelve de gezondheid van de inwoners bewaarde, niet alleen tot handhaving van de orde, maar ook tot verdediging van de plaats bijgedragen. Door den goeden wil ondersteund, dien wij overal gevonden hebben, waren wij spoedig in staat, onze gasten behoorlijk te voeden, en met behulp van geldelijke offers, welke de burgers van alle rangen zich getroosten, hebben wij hun zelfs wijn kunnen aanbieden; ook is te oordeelen, naar de beweging in de lazaretten en hospitalen, de goede gezondheidstoestand bewaard gebleven.

Het aantal der volkskenkens bedraagt thans zeven.

De aan onze gasten aangeboden spijzen bestaan: 1. uit brood naar believen; 2. soep van verschillende soort; 3. een goed glas wijn, aangeboden niet op kosten van het plaatselijk bestuur, maar door middel van bijzondere inschrijving.

Nauwelijks waren deze onontbeerlijke restauratiën georganiseerd, of men moest er aan denken, eene tweede klasse van inrichtingen in het leven te roepen, welke door middel van een kleine vergoeding een iets beter voedsel aan die personen geven kon, die in staat waren hun levensonderhoud te verdienen. In weerwil van de verscheidene reeds georganiseerde vereenigingen tot hulpbetoon, in 't belang van de offers van

het bombardement, heeft zich toch nog eene vereeniging gevormd, die zich ten doel stelt, om aan die gezinnen, die ten gevolge van de gebeurtenissen zich in minder gunstigen toestand bevinden, maaltijden tegen een billijken prijs te leveren.

Het doel van deze inrichting is niet, om zich in de plaats der openbare inrichtingen te stellen, maar alleen om aan die personen, die geen voorraad bezitten, of voor het oogenblik in de onmogelijkheid zich bevinden hun voedsel gereed te maken, een voldoende voeding voor zulke prijzen te leveren, die iedereen betalen kan.

De Heer Humann heeft heden in de vergadering van de Stedelijke Commissie zijne betrekking met de volgende woorden nedergelegd:

»De sluier, die ons van ons ongelukkig vaderland scheidde, is gisteren opgeheven, en op denzelfden tijd waarop wij nieuwe ongelukken vernamen, is de afkondiging der Republiek te Parijs en de aanstelling van een voorloopig bewind, dat met de verdediging des lands belast is, ons bekend geworden. Het keizerschap is onder het gewicht van zijne gebreken bezweken. Ik had mij steeds door de stedelijke betrekkingen en door het verlangen om voor onze dierbare stad nuttig te zijn, bij deze regering aangesloten. Mijn geheel verleden, zoo ook dat mijns vaders, behoorde tot het constitutioneel bestuur, 't welk door de familie Orleans vertegenwoordigd werd. Ik was, zelfs in de ballingschap van deze familie, de vertrouwde van de patriottische smarten van de hertogin van Orleans en van haren zoon. Heden is de republiek geproclameerd; ik erken haar en zal haar mijne redelijke medewerking betoonen; doch ik ben niet meer de man voor den toestand, en in Straatsburg is die toestand zoo kritiek en gespannen, dat deze gebiedend een man vordert, die aan denzelve volkomen beantwoordt en dien zoo noodig beheerschen kan. Ik heb dien ten gevolge de eer U mijn demissie als Maire aan te bieden, doch ik zal het mij tot een eer rekenen, en ik verlang dit, om lid van de Stedelijke Commissie voor den geheelen tijd van haar bestaan, te blijven."

Zaterdag, 17 September.

Dezen morgen, ten 8 uur, is de tweede afdeeling der per-

sonen vertrokken, die brieven van vrijgeleide voor Zwitserland ontvangen hadden. 516 personen vormden dezen nieuwen stoet van landverhuizers, wier vertrek op dezelfde wijze, als op den eersten dag, d. i. eergisteren plaats had. Eenige personen, die van het Pruisische militaire bestuur biljetten van vertrek ontvangen hadden, hebben van het openen der poorten gebruik willen maken, om Straatsburg te verlaten; zij werden echter terug gewezen en kunnen eerst morgen ten 9 uur vertrekken. —

Al weder eene hevige kanonnade gedurende den dag van gisteren en den verloopen nacht. Altijd dat helsch geraas van de barstende houtwitsers en het gekraak van onze 24- en 48-ponders, die antwoorden. Nogmaals helaas, even als elken dag, eenige slachtoffers.

Sedert dezen morgen ten 5 uur nam echter het schieten van den vijand in verschillende richtingen aanmerkelijk af, en men hoorde slechts met tusschenruimten van tien minuten, of zelfs nog langer, de ver weergalmende ontploffingen, welke vroeger elkander onophoudelijk volgden. Dit kon bijna doen hopen, dat er een beter toekomst, een gelukkiger uitkomst nabij is; ten minste geeft deze afbreking van de vijandelijkheden eenige waarborg daarvoor, dat de diplomatie in staat geweest is om een vreedzaam en duurzaam werk te grondvesten. —

In de zitting van heden der Stedelijke Commissie leest de Heer President het volgende ontwerp-besluit voor, 't welk hij de Commissie ter aanneming aanbiedt:

»De Commissie,

overwegende het besluit van den Stedelijken Raad van den 10den November 1852, 't welk aan Keizer Napoleon III het Slot heeft aangeboden, met de bepaling, dat het gebouw tot een keizerlijk Slot zal dienen en tot de goederen van de civiele lijst zal behooren:

overwegende, dat ten gevolge van de onttrooning van de Napoleontische Dynastie en der afkondiging van de Republiek, er geene keizerlijke paleizen meer zijn en de civile lijst afgeschaft is;

overwegende, dat de stad onder deze omstandigheden het gebouw weder terug moet nemen, doch dat het met het oog op de insluiting der stad onmogelijk is om een verlangen tot terugvordering regelmatig te doen plaats hebben,

neemt acte van de in de schenking van 1852 ingelaschte

bepaling, verdaagt tot een anderen tijd het verlangen tot terugvordering van het Slot, en verzoekt het Stedelijk bestuur, om, in vereeniging met het militaire bestuur, de noodige maatregelen te nemen."

De Commissie verandert, door een eenpârig votum, het zoo even voorgelezen ontwerp in een besluit. —

Gisteren ten half 6 des namiddags, was een in dienst zijnde pompier van plan, om op den gevel van een gebouw te klimmen, ten einde daar te zien of een raket of houwitser ook ergens een begin van brand veroorzaakt had. Juist op hetzelfde oogenblik viel er een der laatste projectielen op dezelfde plaats, waar de pompier zich bevond, trof hem juist in de borst en deed hem dood ter aarde vallen. De naam van dezen pompier, die bij de vervulling van zijn plicht gevallen is, is Bisch, gehuwd en vader van twee kinderen.

Zondag, 18 September.

De toestand der stad is nog niet veranderd, en het beschieten, hoewel misschien een weinig minder hevig, dan gedurende de twee of drie jongst verloopen dagen, heeft echter in de laatste 24 uren treurige uitwerking gehad.

Twee branden zijn er in de Krautenau uitgebroken, doch konden nog tamelijk spoedig geblusscht worden; een andere brand ontstond er tusschen 9 en 10 uur des avonds in de Kronenburgerstraat, die bijna dageljks geteisterd wordt. Zoo als altijd schoot de vijand voortdurend op den brand. Een heldere gloed vertoonde er zich ook aan den hemel aan de zuidzijde der stad; deze werd zonder twijfel veroorzaakt door de branden, die het vuur onzer wallen sedert drie dagen voor de Austerlitzer- en de Hospitaalpoort doet ontstaan, om de toegangen tot de stad geheel vrij te houden, en den vijand te verhinderen om aldaar groote belegeringswerken te ondernemen.

Weder moeten er nieuwe offers bij de vroegeren gevoegd worden. Een houwitser barste onder de brug van de nationale voorstad vanéen, alwaar eenige gezinnen uit afgebrande huizen vertoefden; dezelve doodde en wondde 5 personen.

Eenige soldaten werden ook door houwitser-splinters of kartetsen getroffen, en stierven op hunne zoo gevaarvolle en

eervolle posten. Dezen morgen ten 8 uur, werd het been van een 14-jarigen knaap, Robert Alsweh, op het St. Nicolaasplein, door een houwitsersplinter verbrijzeld. Hij werd naar het kleine Seminarium gebracht, waar zijn been moest worden afgezet.

Het vuur van onze wallen, dat thans beter onderhouden wordt, dan in 't begin, veroorzaakt, zooals men zegt, den vijand veel nadeel. Onze artilleristen hebben, zoo als het schijnt, eenige batterijen voor de Steenpoort vernietigd en deden eenige munitie kisten, voor deze batterijen bestemd, in de lucht vliegen.

De zich in de voorste werken bevindende infanterie blijft ook niet werkeloos; het voortdurend geweervuur, 't welk men gedurende de beide laatste nachten heeft vernomen, bewijst, dat zij de pruisische Plänkler of arbeiders, die onze stad te veel naderen, behoorlijk ontvangen. —

Dezen morgen heeft de begrafenis van den Heer de Beijlié, tweeden luitenant van de nationale garde, plaats gehad, die door een houwitser splinter gedood werd. De Heer de Beijlié was aan het bestuur van den keizerlijken procurator van Straatsburg toegevoegd. Talrijke personen volgden den lijkstoet van den jongen officier.

De Heer de Beijlié was de neef van den Generaal Dumoulin, wiens familie voor een gedeelte in Beieren woont met den naam von der Mühl.

Een der leden van de Stedelijke Commissie, de Heer Imlin, werd eergisteren in de Steenstraat, die zoo schrikkelijk geteisterd is, door een houwitser-splinter aan het voorhoofd gewond. Gelukkig is de wond niet gevaarlijk; de Heer Imlin is in staat om bij voortduring, even als vroeger, zijnen medeburgers zijne diensten aan te bieden.

Maandag, 19 September.

Het bombardement was in den afgeloopen nacht zeer hevig; bijna alle deelen der stad werden door de vijandelijke kogels geteisterd. Twee groote branden hebben den hemel met hunnen gloed verlicht; een van dezelve vernietigde het houtmagazijn van het arsenaal, de andere verteerde twee der grootste en schoonste huizen in de Steenstraat. —

De volgende bekendmaking is aangeplakt:

Aan de inwoners van Straatsburg.

Eene toenemende sterfte heerscht er sedert eenige dagen onder de zeer jeugdige kinderen en grijsaards; de geneeskundige faculteit, tot welke het stedelijk bestuur zich gewend heeft, om de oorzaak daarvan te leeren kennen, sprak als haar gevoelen uit, dat dit gedeeltelijk door het ontberen van melk kon ontstaan, die hoofdzakelijk het gewone voedsel van zekere zieken uitmaakt.

In de moeielijke omstandigheden, waarin wij leven, is het de plicht van ieder, om het leed, waardoor wij getroffen worden, zoo veel mogelijk te verzachten. Wij hopen dus, dat onze medeburgers, die sedert het begin van de insluiting elken dag in de geschiedenis wellicht zeldzaam voorkomende voorbeelden van heldenmoed en vaderlandsliefde gaven, zich een nieuw offer zullen getroosten, om het zwakke gedeelte der bevolking te redden.

Wij richten daarom de tegenwoordige publicatie tot die personen, die in het bezit van koeien zijn, of die zich de gewone hoeveelheid melk nog kunnen verschaffen, met het verzoek, de helft van de bedoelde hoeveelheid melk af te staan en naar de hun het naastbijzijnde apotheek te zenden, alwaar die melk op voorschrift van de geneesheeren zal worden afgegeven.

Straatsburg, 19 September 1870.
Namens het bestuur,
De adjunct afgevaardigde.
A. Zopff.

Dinsdag, 20 September.

De Heer Valentin, door het voorloppig bewind tot Prefect van den Nederrijn benoemd, is gisteren te Straatsburg gearriveerd, nadat hij met de grootste gevaren door de vijandelijke linien was heen gekomen. Hij heeft de volgende proclamatie laten aanplakken:

Fransche Republiek.

Het bestuur der Nationale verdediging besluit:

Art. 1. De Heer Eduard Valentin is tot prefect van het

making is aangeplakt:

inwoners van Straatsburg.

erfte heerscht er sedert eenige

e kinderen en grijsaards; de

velke het stedelijk bestuur zich

daarvan te leeren kennen, spra

dit gedeeltelijk door het ontberen

hoofdzakelijk het gewone

standigheden, waarin wij leven,

het leed, waardoor wij getroffen

te verzachten. Wij hopen dus

sedert het begin van de

edenis wellicht zeldzaam voorbeeld

moed en vaderlandsliefde gaven,

getroosten, om het zwakke

de tegenwoordige publicatie

zit van koeien zijn, of die

lk nog kunnen verschaffen,

de bedoelde hoeveelheid melk

et naastbijzijnde apotheek te

rschrift van de geneesheeren

aatsburg, 19 September 1870.

Namens het bestuur,

De adjunct afgevaardigde.

A. Zopff.

---

g, 20 September.

or het voorloppig bewind

md, is gisteren te Straatsburg

de grootste gevaren door de

gekomen. Hij heeft de volgende

n:

Fransche Republiek.

nale verdediging besluit:

rd Valentin is tot prefect van

departement van den Nederrijn benoemd. De regering rekent op zijne kracht en vaderlandsliefde, en vertrouwt dat hij zich op zijn post zal begeven.

Art. 2. De Heer Morits Engelhard is tot Maire der stad Straatsburg benoemd en heeft van de regering in last ontvangen, om aan de dappere Straatsburgers en aan de heldhaftige bezetting den innigen dank van Frankrijk, van de bolking van Parijs en van de regering der Republiek over te brengen.

Art. 3. De Minister van Binnenlandsche Zaken is met de uitvoering van dit besluit belast.

Gegeven in het Stadhuis van Parijs, den 5 September 1870.

Generaal Trochu, Cremieux, Ferry, Garnier-Pages, Pelletan, Emmanuel Arrago, J. Favre, Gambetta, Glais-Bizoin, Picard, Rochefort, J. Simon.

Voor eensluidend afschrift, uit het Regeringsblad der Fransche Republiek.

Graaf de Malartin.

Inwoners van Straatsburg, dappere landslieden!

Het Wetgevend Lichaam heeft in zijne zitting van den 4den dezer maand de afzetting der dynastie der Bonaparten uitgesproken, die, nadat zij tweemaal door misdadige, tegen het nationaal-bestuur gerichte aanvallen, de macht in handen had gekregen, aan Frankrijk gedurende 15 jaren drie maal smaad en den inval des vijands berokkende.

De Republiek werd uitgeroepen, een nationaal convent is tegen den 16den October bijeengeroepen, en de openbare machten zijn inmiddels aan eene regering der nationale verdediging toevertrouwd, die uit elf door de hoofdstad gekozen afgevaardigden bestaat.

Dezelve staat onder het presidium van den generaal Trochu, een dapper soldaat, aan wiens redelijkheid en geschiktheid alle partijen zonder uitzondering sedert lang hare achting bewijzen.

Een der eerste zorgen van de nieuwe regering gold den vaderlandslievenden Elzas en zijne dappere hoofdstad; men was er op bedacht, om aan dezelve, alsook aan hare heldhaftige bezetting den innigen dank van Frankrijk, van de bevolking van Parijs en van de regering der Republiek te betoonen.

Zij koos voor deze zending een zoon van uwe edele stad,

dien gij vroeger door een bijna eenparig votum opdroegt, in de Nationale vergadering te vertegenwoordigen, en die het vaandel getrouw bleef, onder 't welk gij hem gekozen hadt.

Hij komt in uw midden, om aan uwe gevaren deel te nemen, uwe ontberingen mede te gevoelen, en wij zullen dan allen tot het uiterste medestrijden, om voor het roemrijke Fransche vaderland een zijner edelste en sterkste bolwerken te behouden.

Vertrouwt en hoopt het beste. Leve de Republiek!

De prefect van den Nederrijn

EDMOND VALENTIN.

Een onderofficier van het 87ste regiment van Linie, die dezen morgen het huis n°. 18 in de Sebastopolstraat voorbijging, zag dat er uit een der vensters een Badensche vlag was uitgestoken. Hij wilde dezelve afrukken, doch werd daarin verhinderd. Eenige oogenblikken later kwam hij met eenige gewapenden terug, nam de vijandelijke vlag weg en nam den architect Beyer, die dezelve uitgestoken had, benevens den Heer Müller, den eigenaar, gevangen. Beiden zitten in de gevangenis. —

Gisteren zijn er 393 emigranten door de Austerlitzer poort vertrokken; daags te voren waren er 548 heengegaan. —

Gisteren, gedurende den geheelen dag en nacht, beschieting van alle deelen der stad. Inwoners werden gedood of gekwetst. Op vele plaatsen braken branden uit. Gedurende den nacht verlichtte een heldere gloed den hemel boven de Steenstraat; het vuur, 't welk deze ongelukkige voorstad sedert verscheidene dagen vernielt, zet zijne verwoestingen voort en verteerd ook eenige huizen in de Graumannstraat. —

De Heer Maire heeft van den Heer kommandant-generaal den volgenden brief ontvangen:

Straatsburg, 19 Sept. 1870.

Mijnheer de Maire!

Z. E. de Bisschop van Straatsburg heeft mij den volgenden brief gezonden:

Heer Generaal!

Gij bewijst mij de eer mij te berichten, dat de Heer Luitenant-Generaal von Werder voortaan onzen schoonen Munster zal sparen, en gij verlangt van mij het verlof om dien aan de bevolking, welke thans zonder dak is, als een toevluchtsoord te kunnen aanwijzen.

bijna eenparig votum opdroeg,
te vertegenwoordigen, en die
er 't welk gij hem gekozen hadt
om aan uwe gevaren deel te
e te gevoelen, en wij zullen
estrijden, om voor het roemrijk
ner edelste en sterkste bolwerk

oeste. Leve de Republiek!
prefect van den Nederrijn
EDMOND VALENTIN.

t 87ste regiment van Linie, di
18 in de Sebastopolstraat voorbij
der vensters een Badensche vlag
ezelve afrukken, doch werd daarn
likken later kwam hij met eenige
vijandelijke vlag weg en nam den
e uitgestoken had, benevens den
gevangen. Beiden zitten in de

granten door de Austerlitzer poor
waren er 548 heengegaan.—
eheelen dag en nacht, beschieting
Inwoners werden gedood of ge
braken branden uit. Gedurende
ldere gloed den hemel boven de
k deze ongelukkige voorstad se
rnield, zet zijne verwoestingen
e huizen in de Graanmanstraat.—
den Heer kommandant-generaal
en:
Straatsburg, 19 Sept. 1870.

aatsburg heeft mij den volgende

!
te berichten, dat de Heer Lie
voortaan onzen schoonen Munste
van mij het verlof om dien aan
onder dak is, als een toevlucht

Ik kan uw gevoel van menschelijkheid, Heer Generaal, niet anders dan goedkeuren en ben bereid u te helpen. Ik moet echter zeggen, dat de Munster, hoe verwoest hij ook zij, dagelijks voor de cultus dient en dat de godsdienst in de Laurentius-kapel voortdurend gehouden wordt. Het is alzoo noodig, om het dubbele belang van den godsdienst en van het ongeluk te vereenigen, iets, dat volgens mijn gevoelen, gemakkelijk kan geschieden. Men zal voor de ongelukkigen de afgezonderde en geschikte Michaels-kapel, de Andreas-kapel, het dwarsschip van het muurwerk en wanneer het noodig is, de Kruis-kapel, het zuidelijk zijschip en het middenschip inruimen, en voor den dienst alleen het zijschip bij de Laurentius-kapel en de Sakristiën behouden, 't welk men door middel van een houten beschot van zekere hoogte, die al het onoogelijke zal verbergen, zal afzonderen.

Ik verzoek u ook, Heer Generaal, om in deze kerk, welke het toevluchtsoord van ongelukkigen is geworden, een krachtdadig en voortdurend toezicht te doen houden, opdat de orde en zedelijkheid, en gedurende den godsdienst, het stilzwijgen bewaard worden.

† ANDREAS.
Bisschop van Straatsburg."

Ik heb de eer U te verzoeken, dezen brief aan de Stedelijke Commissie mede te deelen en de noodige voorschriften te geven, opdat de door Z. E. verlangde bepalingen en disciplinaire maatregelen zouden genomen worden.

Wilt de verzekering aannemen, Mijnheer de Maire, van mijne oprechte hoogachting.

De Divisie-Generaal Opperbevelhebber,
(was get.) UHRICH.

Woensdag, 21 September.

De toestand van onze ongelukkige stad is nog altijd dezelfde. De vijand gaat nog altijd voort, ons zonder eenige verschooning te bombardeeren. Gisteren middag gelukte het hem, het Hôtel van de Prefectuur in brand te schieten. Hetzelve brandde gedurende den geheelen nacht, en een gedeelte van hetzelve werd vernield. Het gelukte onze moedige brand-

weer, die overal dag en nacht tegen het verwoestend element strijdt, om met groote opoffering de bureaux en eenige andere gebouwen te behouden.

Ook elders waren branden ontstaan; men kon die echter dadelijk blusschen. In de Steenstraat is de bierbrouwerij „Het Anker" bijna geheel afgebrand. Wanneer zullen wij toch het einde van die verschrikking beleven? —

Ik ontleen aan „Hermanns geschied-, staat- en letterkundige aanteekeningen over Straatsburg" de volgende bijzonderheden omtrent het Hôtel der Prefectuur, 't welk zoo even door het vuur der belegeraars verwoest werd.

»Dit Hôtel werd door den Koninklijken Praetor Klinglin, den tweeden van dezen naam, in het jaar 1730 en in volgende jaren op den grond gebouwd, waar de Stads-timmerwerken stonden. De stad kocht het in 1744 van den Praetor voor de som van 200.000 franken en bestemde het tot woning van dien ambtenaar.

Na diens dood werd het in het jaar 1758 tot woning voor den Intendant der Provincie ingericht. In het jaar 1758 werd het nevengebouw gesticht, 't welk met de reparaties en de aan het hoofdgebouw aangebrachte veranderingen nog eene uitgave van 150.000 franken veroorzaakte.

Men weet, dat er sedert dien tijd moeielijkheden tusschen het Departement en de Stad, wegens het bezit van dit gebouw gerezen zijn, 't welk een der schoonsten van Straatsburg was. Het Departement deed eindelijk afstand van zijn aanspraak, op voorwaarde, dat de Stad zich voor eene leening voor 99 jaren borg stelde. —

Er circuleeren talrijke petities voor en tegen de overgave der stad. De Stedelijke Commissie zou ook reeds een besluit hebben genomen; men weet echter niet, in welken zin. Heeft de menschelijkheid of de eer hen geïnspireerd? — De kommandant verkondigt aan de muren, dat, dewijl de Heer Edmond Valentin, uit kracht van zijne benoeming door het voorloopig bewind tot Prefect van den Nederrijn, zijn ambt aanvaard heeft, het mandaat van den Heer Börsch geëindigd is. — De prijzen der levensmiddelen kunnen nauwelijks meer betaald worden; een pond paardenvleesch 2 franc, een pond oneetbaar rundvleesch 3—6 franc, een kan melk 15—20 sous, een ei 5 sous, een gele wortel 2 sous, een kop boonen 2 franc.

Donderdag, 22 September.

De Heer Prefect Valentin publiceert het volgende:

»Uit een te Straatsburg aangekomen depêche, die alle vertrouwen verdient, blijkt, dat Generaal Trochu verleden Zaterdag te Parijs eene revue over 300.000 man gehouden heeft, dat de forten met 6000 kanonnen voorzien zijn, dat Parijs tot het uiterste weerstand zal bieden en dat de vijand aldaar zijn Moskou zal vinden.

De Minister van Oorlog heeft een anderen, zeer energieken generaal, die het grootste vertrouwen bezit, naar Belfort gezonden.

»Overal bestaat het volste vertrouwen." —

Gisteren en heden hebben er vele begrafenissen plaats gehad, welke op onze bevolking een diepen indruk gemaakt hebben. Het waren die van drie dappere Straatsburgers, artilleristen van de nationale garde, die door het vijandelijk vuur gedood werden, de Heeren Sureau, Degay en Mandel, de eerste en de laatste eenvoudig kanonniers, de tweede Maréchal de Logis. De heer Degay werd op het bolwerk No. 11 door een houwitzersplinter getroffen, dat het afzetten van zijn linker been noodzakelijk maakte, een operatie, die zijn dood ten gevolge had.

De kisten van de dappere burgers werden door eene diep bewogen menigte burgers en militairen van elken rang gevolgd. De Kapitein Hering maakte zich tot het orgaan der Batterij en der bevolking, toen hij bij het graf eenige warme woorden tot afscheid sprak. Pater Joseph sprak bij het graf van den Heer Degay. —

Gisteren is het schieten van den vijand aanmerkelijk verminderd; doch ten tien uur des avonds begon het weder met groote hevigheid. Met deze schrikkelijke kanonnade, die niemand, ook niet voor een oogenblik rust verleende of den slaap liet genieten, vermengde zich een sterk geweervuur, dat minstens 2 uur duurde. Onze artilleristen beantwoordden het vuur des vijands krachtdadig. Een sterke roode gloed vertoonde er zich aan den hemel; men vermoedt dat er te Schiltigheim of in de nabijheid van die gemeente een brand is uitgebroken. —

In de zitting van heden der Stedelijke Commissie herinneren de Heeren Henry, Eissen, Schneegans, Flach, Saglio en Schweighauser, dat de mannen, die thans aan het hoofd der Regering staan, gedurende twintig jaren het decentralisatie-

en volkssouvereiniteits-beginsel hebben verdedigd; dat zij verlangd hebben dat de Maires door het stemmen der stemmers benoemd zouden worden; dat zij vooral tegen de buiten den Stedelijken Raad om plaats gehad hebbende verkiezingen hebben geprotesteerd; dat de benoeming van den heer Engelhard met alle regelen en alle beloften in strijd is. Met doet het onderscheid zien 't welk er tusschen de benoeming van den Prefect en die van de Maires bestaat. De Prefecten zijn altijd door het centrale bestuur benoemd, en de Heer Generaal, Opperbevelhebber der Stad, had den gedelegeerde des Ministers van Binnenlandsche zaken kunnen aannemen en aanstellen. De Maires zijn de directe vertegenwoordigers der gemeente, en men begrijpt eene benoeming niet, die niet door de gemeente is voorgedragen. Zulk een maatregel is daarom des te onverklaarbaarder, dewijl de Heer President der Stedelijke Commissie aan den Heer Generaal, door den wensch van de groote meerderheid der bevolking is aangeduid; dat er daarom geen sprake van kan zijn, om hem zijn volmacht te ontnemen. Na deze discussie heeft de Stedelijke Commissie eenparig het volgend besluit genomen, waarvan door den Secretaris der Commissie aan den Heer Generaal Opperbevelhebber een afschrift is gezonden:

»Overwegende den inhoud van een aanplakbiljet, 't welk door den Secretaris-Generaal der Prefectuur is onderteekend en de benoeming van den Heer Moritz Engelhard tot Maire van Straatsburg door den Minister van Binnenlandsche Zaken aankondigt,

Drukt de Stedelijke Commissie, in 't belang der eendracht en der openbare rust, den wensch uit, dat de Heer Divisie-Generaal, Bevelhebber der 6de Militaire divisie, den Heer Dr. Kusz, die het vertrouwen van de geheele bevolking geniet, gedurende den staat van beleg aan het hoofd van het burgerlijke bestuur doe blijven."

Tegen den avond heeft den Heer Divisie-Generaal, Opperbevelhebber aan den Heer President der Stedelijke Commissie, den volgenden brief gericht:

Antwoord van den Heer Divisie-Generaal, Opperbevelhebber der Stad.

Straatsburg, den 22 Sept. 1870.

Mijnheer de Maire!

Nadat ik mij met den Heer Prefect verstaan heb, kan ik

tot mijne groote bevrediging aan de Stedelijke Commissie melden, dat gij gedurende en na den belegeringstoestand Maire van Straatsburg zijt en blijven zult, zonder dat eenige benoeming voor of na de aanvaarding van uwe betrekking iets in uwen toestand zal kunnen veranderen.

Ik acht mij gelukkig, dit antwoord aan de Stedelijke Commissie en u mijne persoonlijke gelukwenschen te kunnen aanbieden; de goede verhouding, welke er tusschen ons ontstaan is, zal dus onafgebroken voortduren.

Ontvang, Mijnheer de Maire, de verzekering mijner bijzondere hoogachting.

De Divisie-generaal Opperbevelhebber,

(was get.) UHRICH.

Zaterdag, 24 September.

Nogmaals nam de dood een dapperen Zoon van den Elzas op zijn eerepost weg. De Heer Ferdinand Helmstätter, student in de geneeskunde, zoon van den predikant van Entzheim, had zich bij het begin van den oorlog onder de artillerie der garde-mobile laten opnemen, waarbij hij den rang van Luitenant bekleedde. Eergisteren, ten 4½ uur des namiddags, barstte er op het oogenblik, waarop hij een kanon, in de lunet N° 47, waar hij den dienst had, richtte, een houwitser in zijne nabijheid; de splinters troffen hem in 't gelaat en aan zijn been. Ferdinand Helmstätter bleef op die plaats dood liggen. Zijn dood zal aan eene geachte familie en aan talrijke vrienden, die hij zich door zijn uitmuntend karakter verworven had, groote droefheid veroorzaken. —

De garde-mobile wordt sinds eenigen tijd zwaar beproefd; elken dag verliest zij eenigen der dappere jongelingen, uit welke zij bestaat. De rijen der onderofficieren worden voortdurend gedund, en het corps officieren heeft veel te lijden. Twee luitenants zijn er weder gevallen. De een, de heer Leo Mathisz, van Herbitzheim, luitenant bij de infanterie, is in de citadel gesneuveld, terwijl hij een door de genie bevolen arbeid liet verrichten, juist op dezelfde plaats, waar de geniekommandant Ducrot getroffen was geworden; de ander, de

Heer Vernet, luitenant der artillerie, werd in een der voorwerken gedood. Ook andere vrijwilligers hebben gisteren de namen op de lijsten der op hunne eereposten gevallen Straatsburgers vermeerderd.

Het bombardement duurt steeds voort. Gisteren vielen er voortdurend houwitsers in de stad en veroorzaakten hunne gewone verwoestingen. Dakpannen, leien en steenen vielen er overal in de straten. Onder anderen werd het Handelshotel meermalen getroffen; gisteren avond waren de toegangen tot hetzelve geheel met puinhoopen gevuld. De brandlucht en de rook verbreiden zich meer en meer in de stad. Het vuur vernietigt voortdurend de steenstraat, waarvan de halve linkerzijde nog slechts staat. Men verhaalt ons heden morgen, dat de bierbrouwerij »De drie Ooievaars," het logement »De Zon" en twee aangrenzende huizen een prooi der vlammen waren geworden.

Zondag, 25 September.

Branden, puinhopen, dooden en gekwetsten, zietdaar de treurige opgave van gisteren evenals van vroeger dagen. Het vuur zette zijne verwoestingen in de steenstraat voort, en het laatste huis aan de zijde van de Vinkenweide werd in dezen nacht door het vuur aangetast. Nog dezen morgen stegen er groote rookwolken aan deze zijde van de stad omhoog, terwijl de houwitsers voortdurend in den vuurgloed vielen.

In de nabijheid van de Nicolaas-Kaserne is dezen morgen ook een nieuwe brand uitgebroken.

Vele offers zijn er in dezen nacht in de onderscheidene lazaretten gebracht. Een boekdrukkersknecht uit de drukkerij van de »Nederrijnsche courier" werd in zijne woning in de Steenstraat gedood. Een houwitser drong door de muren van het huis op den hoek der nationale voorstad en van de St. Johannes kaai; de puinhoopen der muren doodden een kind in zijn bed, en de splinters van den kogel verminkten op vreeselijke wijze een man, die reeds ten gevolge zijner bekomen wonden overleden moet zijn.

De duitsche nieuwsbladen, die tot ons komen, laten sedert langen tijd geen twijfel meer toe omtrent het besluit van

Pruisen, om den Elzas weder met Duitschland te vereenigen. Dit is een onderwerp, dat zich moeielijk laat bespreken in een tijd, waarop ons oud Vaderland met ons in oorlog is gewikkeld, en waarop Duitsche strijders onze stad bombardeeren. De »Impartiaal" behandelt dit onderwerp heden op stuitende wijze:

»Wij behooren min of meer tot den duitschen stam. Gedurende eeuwen maakte onze provincie een gedeelte van het Duitsche Rijk uit. De banier der voormalige Vrije Stad werd eens onmiddellijk achten die van den Duitschen Keizer gedragen. Reeds toen moest gij onzen moed, onze dapperheid en de onwrikbare veiligheid van de gezworene trouw erkennen.

Toen wij vóór ongeveer twee honderd jaren Franschen zijn geworden, zoo geschiede dit, omdat wij op lafhartige wijze door u verlaten waren Zelfs toen nog, toen de Elzas bij Frankrijk was ingelijfd, deed Straatsburg bovenmenschelijke pogingen, om zijne vroegere onafhankelijkheid te behouden.

Toen echter onze voorouders den laatsten straal van hoop zagen verdwijnen, toen zij de zekerheid hadden bekomen, dat Duitschland niets voor hen kon of wilde doen, toen wierpen zij zich beraden in de armen van Frankrijk.

Wij waren aan het kind gelijk, dat zich op onrechtvaardige wijze teruggestooten, door de zijnen verloochend ziet, en dat nu eene andere famielje ontmoet, die het de vriendelijke hand toereikt, en dat zich dan geheel aan die nieuwe famielje overgeeft.

Van toen af hebben wij het geluk en het ongeluk van onze nieuwe aangenomen famielje gevolgd, en het bloed van onze kinderen heeft alle slagvelden gekleurd, waarop de fransche soldaten gestreden hebben.

Heden hebt gij u aangematigd, ons weder te veroveren; om ons een voorsmaak van uwe broederlijke gezindheid te geven, richt gij ons te gronde, vermoordt gij ons, verbrandt gij onze huizen of verandert die in puinhoopen." —

Tot heden was de blokkade van Straatsburg de eenige hinderpaal, die het aankomen van fransche dagbladen belette. Deze bladen kwamen geregeld te Schlettstadt, te Kolmar en te Mühlhausen aan, en menigmaal bracht een gelukkig toeval een exemplaar van dezelve in de stad. Heden is de toestand veranderd; de Pruisische legers zijn voorwaarts gegaan; Pa-

rijs is omsingeld, zoodat de dagbladen niet alleen niet naar Straatsburg kunnen komen, maar ook waarschijnlijk niet onder groote moeite uit Parijs kunnen gebracht worden. Bovendien is de Bovenrijn bezet, en bijgevolg bestaat ook daar een dikke muur tusschen ons en het Binnenland. Het is zelfs waarschijnlijk, dat onze naburen evenmin als wij fransche dagbladen ontvangen, en dat de groote parijsche nieuwsbladen nog maar alleen hunne abonné's in Parijs zelf bedienen.

Dit maakt het dus duidelijk, dat wij niet op fransche berichten behoeven te rekenen. Men is dus genoodzaakt om tot de duitsche bladen de toevlucht te nemen, wanneer men die kan bekomen, iets dat niet altijd even gemakkelijk gaat.

Maandag, 26 September.

De bouwvallen worden van dag tot dag talrijker en het vernielingswerk vreeselijker. De vijandelijke batterijen zijn nu tot op korten afstand van de muren genaderd en haar vuur wordt meer en meer gevoed. De bommen, die in 't begin slechts op de wallen en op de huizen der voorstad vielen, vallen nu bijna in het midden der stad neder. De Meezenstraat wordt sinds twee dagen door dat soort van kogels beschoten, die geheele huizen verpletteren; het koffiehuis „De Dennenappel" is door eene enkele bom half verwoest. Nog andere deelen der stad worden geteisterd. De granaten barsten bij honderden op de straten en om zoo te zeggen wordt er elk oogenblik iemand gewond.

Gisteren en gedurende dezen nacht werden er vele inwoners op de straten en in hunne woningen getroffen. De voorsteden vooral hebben een droevige bijdrage tot de offers geleverd. Onder dezen noemt men den Heer Sigel, een jong en achtenswaardig koopman in de Kronenburger straat, president van het schermgenootschap „L'Ancienne," wien de beide beenen weggeschoten werden, zoodat hij na verloop van eenige uren ten gevolge van de verbloeding gestorven is. De Heer Sigel telde in Straatsburg vele vrienden, en zijn dood wordt door de geheele stad betreurd. —

De corporatie der tuiniers, een der belangrijkste en oudste der stad, is door het bombardement vreeselijk geteisterd.

Meer dan honderd huisgezinnen, die vóór de blokkade zeer welgesteld waren, hebben, behalve eenige honderde gebouwen, zooals woonhuizen, schuren, stallen, enz., hunnen oogst, hun voedsel, vele paarden en veel stuks vee, hunne meubelen, hun linnen en kleedingstukken en zelfs hun beddegoed verloren.

Mannen, vrouwen en kinderen zijn gedood of gewond, en deze corporatie, eertijds zoo welvarend, is thans in de diepste ellende gestort.

Van al hunne schoone hofsteden, op welke wij met recht trotsch waren, blijven er slechts tien van de onbeduidenste over; en deze zijn onbewoonbaar gemaakt en worden voortdurend door de kogels doorboord, terwijl de bewoners hun laatste toevluchtsoord in de kelders der bierbrouwers zoeken. —

Onze belegeraars schijnen zich dikwijls van aan touwen bevestigde luchtballons te bedienen, hetzij om den toestand der stad en de genomen maatregelen ter verdediging te leeren kennen, hetzij om de door de kogels veroorzaakte uitwerking waar te nemen. Gisteren tusschen 9 en 10 uur ontdekten eenige personen, die zich in de Langstraat, in de nabijheid van het koffiehuis Schneider bevonden, ongeveer in de richting van Konigshofen en hooger een afwisselend rood en groen licht. Dit was zonder twijfel een stanglantaren, die aan zulk eene ballon bevestigd was, om daarmede signalen te geven.

Reeds vóór eenigen tijd zag men dergelijke ballons, en men verzekert zelfs, dat men, door middel van een chassepotkogel, er een machtig is geworden. —

Al weder 15 offers van het bombardement:

Edmond Mathisz, 20 jaar, luitenant der garde-mobile, ongehuwd, den 23. (houwitser).

Hippolyt Balland, 49 jaar, arbeider in het arsenaal, Echtgenoot van Katharina N., den 23. (houwitser).

Joseph Krausz, 36 jaar, daglooner, Echtgenoot van Magdalena Schessinger, den 23. (houwitser).

Emilie Mühl 13 jaar, den 23. (houwitser).

Karel August Emil Verenet, 22 jaar, luitenant 2de klasse der garde-mobile, den 24. (houwitser)

Frans Xaver Coré, hoefsmid, den 22. (houwitser)-

Anton Billing, 48 jaar, slotenmaker, Echtgenoot van Barbara Herrmann. den 24- (houwitser).

Maria Josephin Defranoux, 24 jaar, ongehuwd, den 24 (houwitser).

Theresa Bleijel, 49 jaar, Echtgenoot van Joseph Martz, mandemaker, den 25. (houwitser).

Florenz Ott, 43 jaar, kuiper, Echtgenoot van Barbara Hammer, den 24. (wonden).

Emil Heinrich Depré, 16 jaar, den 21. (houwitser).

Georg Siedlé, 20 jaar, handelsreiziger, ongehuwd, den 25. (houwitser).

Adolf Schott, 23 jaar, boekdrukker, ongehuwd, den 24. (houwitser).

Julius Ambrosius Ducrot, 46 jaar, Bataljon-chef bij den staf der genie, officier van het Legioen van Eer, Echtgenoot van L. de Commont, den 23. (houwitser).

Vendelin Eckert, den 25. (houwitser).

Aan de muren is het volgende aangeplakt:

Mairie der stad Straatsburg.

Ten gevolge van de door den Heer Prefect van den Nederrijn op den 26sten September genomen maatregelen, geeft het Stedelijk Bestuur aan het publiek te kennen, dat er een bijzonder onderhouds-bureau in het Handelshôtel (zaal van het Tribunaal) is opgericht.

De handswerkslieden en de kleine gepatenteerde ambachtslieden, de niet in Straatsburg woonachtige personen, die door de blokkade verrast zijn geworden, of zij die nog niet ondersteund en voor het oogenblik van hulpbronnen beroofd zijn, worden verzocht zich te laten inschrijven; zij kunnen binnen de grenzen van het toegestane crediet onderstands-middelen om niet of als voorschot bekomen, die in beter tijden teruggegeven kunnen worden. Het toesaan dezer sommen zal met de welwillende medewerking van den Raad der stad Straatsburg geschieden.

Namens den President van de Stedelijke Commissie
de Adjunct gedelegeerde
A. Zopf.

Dinsdag, 27 September.

Het scheen wel dat het gevaar voor onze stad niet grooter kon worden, en dat de belegeraars gedurende de lange weken van het bombardement de vreeselijkste oorlogswerktuigen hadden aangewend. Dezen nacht hebben zij ons getoond, dat wij het slot van hunne verdelgingswerktuigen nog niet gezien hadden, want zij hebben brandbommen op ongeloofelijken afstand geslingerd. Deze bommen, die in 't algemeen meer dan 50 kilo's wegen, zijn met eenige kilo's buskruit gevuld en van een lont voorzien, die gedurende den geheelen weg, die de bom doorloopt, voortbrandt, en bij het afbranden het springen der bom veroorzaakt. De vijand heeft een zeker aantal van deze bommen uit Schiltigheim of uit de batterijen der rotonde tot in de Langstraat, de boekenstraat en tot de overdekte bruggen geworpen. Men zag de bommen langzaam in de lucht opstijgen, daarna op den grond nedervallen; een vreeselijke knal volgde er na haren val op de huizen, waar zij de grootste verwoestingen aanrichtten.

Een dezer bommen viel door drie zolders in een kelder; anderen vernielden geheele gebouwen, alles op haren weg verpletterende. De Duitsche dagbladen hebben voor eenigen tijd van twee reuzen-mortieren gesproken, door de belegeraars voor onze muren gebracht; waarschijnlijk werden die bommen, die op zulk een afstand geworpen werden, welke vroeger door de artillerie niet kon bereikt worden, door die mortieren voortgeslingerd.

Groote ongelukken hebben den dag van gisteren en dezen nacht gekenmerkt; er vielen weder talrijke offers, dooden en gekwetsten. In het huis van Mehl bij den Kronenburger kazerne, hebben twee bijna te gelijkertijd nedervallende kogels 6 personen gedood en 12 gekwetst. Elders werden 4 personen in een huis gewond.

In de voorsteden vielen vele offers, even als in den afgeloopen nacht. Welk een lange lijst reeds van bouwvallen en dooden! —

Hier volgen de namen van offers van het Bombardement, wier dood gisteren aan de Mairie is aangegeven:

Albertine Eckert, 13 jaar, den 25n Sept. (houwitser).

Philips Ries, den 26n Sept. (houwitser).

Ullmann Wendling, 50 jaar, Kleermaker, Echtgenoot van Mathilde Gärtner, den 25n Sept. (houwitser).

Wilhelmine Ballastre, 59 jaar, Echtgenoot van Johann Gapp, Tabakshandelaar, den 25n September (houwitser).

Maria Magdalena Roos, 10 jaar, den 25n Sept. (houwitser).

Ludwig Heinrich Friedrich Schönborn, 37 jaar, Kleermaker, Echtgenoot van Albertina Honorine Henn, den 25n Sept. (houwitser).

Katharina Laugel, 50 jaar, Echtgenoot van Adrien Laugel, den 25n Sept. (houwitser).

Emil Siegel, 29 jaar, Koopman, Echtgenoot van Karoline Eiselé, den 26n Sept. (houwitser).

Des namiddags ten 3 uur. Zoo even worden er aan den Munster witte vlaggen geheschen. De menschelijkheid heeft over de eer gezegevierd.

De volgende proclamaties worden bekend gemaakt:

„Inwoners van Straatsburg!

Dewijl ik heden heb ingezien, dat de verdediging van Straatsburg niet meer mogelijk is, en dewijl de Raad van verdediging eenparig mijn gevoelen deelde, heb ik tot de treurige noodzakelijkheid mijne toevlucht moeten nemen, om met den Kommandant generaal van het belegeringsleger in onderhandeling te treden. Uwe dappere houding gedurende de lange dagen van smartelijke beproevingen heeft mij veroorloofd, den val van uwe stad zoo veel mogelijk te vertragen; de burgerlijke eer, de militaire eer zijn, dank zij u, ongeschonden! Dank ook u, Prefect van den Nederrijn en Bestuur der Stad, die door uwe kracht en door uwe eenheid mij zulk eene onbetaalbare medewerking verleend hebt, die de ongelukkige bevolking hebt weten te helpen en hunne liefde voor ons gemeenschappelijk vaderland levendig hebt weten te houden. Dank u, Oversten en soldaten! In 't bijzonder u, medeleden van mijn Raad van verdediging, die altijd zoo eenstemmig, zoo energiek, zoo geheel bewust van de groote roeping waart, die wij hadden te volbrengen; die mij in de oogenblikken van sidderen, ten gevolge van de zware verantwoordelijkheid, die op mij rustte, en door het aanschouwen van de ongelukken, die mij omringden, ondersteund hebt. Dank zij u, vertegenwoordiger van ons leger op de vloot, die ons klein getal hebt doen vergeten door de kracht van

uw werk. Dank zij u, eindelijk, kinderen van den Elzas, u Mobiele Nationale garden, u Vrijwilligers en ook u Artilleristen der Nationale garde, die zoo edel de bloedschatting voor onze groote zaak betaald hebt, die heden verloren is, en ook u Tolgaarders, die ook bewijzen van moed en onderdanigheid gegeven hebt. Denzelfden dank betuig ik aan de Intendance voor den ijver, waarmede zij aan de eischen van een moeielijken toestand heeft weten te voldoen, zoowel met betrekking tot het verschaffen van levensmiddelen, als tot den dienst in de hospitalen. Waar kan ik voldoende uitdrukkingen vinden, om te zeggen, hoezeer ik den burgerlijken en militairen geneesheeren erkentelijk ben, die zich aan de verpleging van onze gewonden en zieken hebben toegewijd, en ook die edelen jongelingen der geneeskundige school, die met zoo veel geestdrift de gevaarvolle posten der ambulancen in de kleine boerderijen en aan de poorten bekleed hebben? — Hoe kan ik de milddadige personen, de Geestelijken en openbare ambtenaren genoeg danken, die hunne huizen voor onze gewonden geopend, die hen zoo zorgvuldig verpleegd en velen aan den dood ontrukt hebben? Ik zal tot mijn laatsten dag de herinnering aan de beide verloopen maanden bewaren, en het gevoel van dankbaarheid en van bewondering, 't welk gij mij hebt ingeboezemd, zal slechts met mijn leven verdwijnen. Doch gij van uwe zijde, herinnert u zonder bitterheid uwen ouden Generaal, die zich zoo gelukkig zou gevoeld hebben, als hij u voor de ongelukken, het lijden en de gevaren, die u getroffen hebben, had kunnen bewaren, doch waarvoor hij zijn hart heeft moeten sluiten, om slechts den plicht, het vaderland voor oogen te hebben, 't welk zijn kinderen betreurt. Sluiten wij, indien wij dat kunnen, de oogen voor het treurige heden en vestigen wij de blikken op de toekomst; daar zullen wij den steun voor de ongelukkigen vinden: de Hoop. Leve Frankrijk!

Gegeven in het Generaal-kwartier, den 27 Sept. 1870.

De Divisie-generaal, Opperbevelhebber der 6de militaire divisie.

UHRICH."

Waarde Medeburgers!

Na een heldhaftigen tegenstand, die in de militaire jaarboeken slechts weinige voorbeelden vindt, heeft de waardige Generaal, die Straatsburg kommandeert, in overeenstemming met zijn Raad van verdediging, met den Opperbevelhebber van de belegerings-armee een overeenkomst tot overgave der vesting gesloten. Toegevende aan de harde noodzakelijkheid des Oorlogs, heeft de Generaal dat besluit moeten nemen, in het gezicht van twee bressen, de vreselijke voorboden van een storm, die rampspoedig voor ons zou geweest zijn, wegens de onherstelbare verliezen door het garnizoen en zijn chefs geleden. De stad was niet meer te houden; dezelve is in onderhandeling getreden om te capituleeren. Dit besluit, 't welk de krijgswet krachteloos maakt, volgens welke een met storm ingenomen stad aan de hardste behandeling wordt prijs gegeven, brengt de stad Straatsburg het voordeel aan, dat zij geen oorlogsbelasting behoeft te betalen en dat zij zacht behandeld zal worden. Ten 11 uur zal het garnizoen met militaire eer aftrekken, en het duitsche leger zal heden de stad bezetten. Vermijdt gij, die met geduld en onderwerping den gruwel van het bombardement verdragen hebt, elke vijandelijke vertooning tegen het leger, 't welk onze muren zal binnenrukken. Denkt er aan, dat het geringst bewijs van aanval onzen toestand zou verergeren en de geheele bevolking aan eene schrikkelijke wedervergelding zou blootstellen. De krijgswet luidt, dat elk huis, uit hetwelk een schot zal gedaan worden, geslecht en de bewoners van hetzelve gedood zullen worden. Ieder moge daaraan denken, en indien er zich onder u personen bevonden, die konden vergeten, wat zij aan hunne medeburgers schuldig zijn, door machtelooze pogingen tot verzet te beproeven, verhindert hen dan daarin. Het uur van verzet is voorbij. Schikken wij ons in het onvermijdelijke. Gij, waarde Medeburgers, die gedurende de zware belegering een geduld, een kracht betoond hebt, die door de geschiedenis zal bewonderd worden, blijft u in deze smartelijke ure waardig gedragen. Gij hebt het lot van Straatsburg en het uwe in uwe handen. Vergeet dat niet!

Straatsburg, den 28 September 1870.

De Maire, Kusz.

urgers!

tegenstand, die in de militaire
voorbeelden vindt, heeft de waarde
rg kommandeert, in overeenstemm
rdediging, met den Opperbevelheb
e een overeenkomst tot overgave
evende aan de harde noodzakelijkh
eneraal dat besluit moeten nemen,
bressen, de vreeselijke voorboden v
edig voor ons zou geweest zijn, w
verliezen door het garnizoen en
was niet meer te houden; derzelve
eden om te capituleeren. Dit beslu
chteloos maakt, vervolgens welke een me
aan de hardste behandeling wordt prijs
Straatsburg het voordeel aan, dat zij
choeft te betalen en dat zij zachtheau-

11 uur zal het garnizoen met militaire
duitsche leger zal beden de stad be
die met geduld en onderwerping de
dement verdragen hebt, elke vijande
het leger, 't welk onze muren zal bi
aan, dat het geringst bewijs van aan
verergeren en de geheele bevolki
wedervergelding zou blootstellen. D
huis, uit hetwelk een schot zal g
en de bewoners van hetzelve gedo
moge daaraan denken, en indien
bevonden, die konden vergeten, w
rgers schuldig zijn, door machteloo
beproeven, verhindert hen dan daar
voorbij. Schikken wij ons in het o
rde Medeburgers, die geduurende
geduld, een kracht betoond hebt,
al bewonderd worden, blijft u in de
gedragen. Gij hebt het lot van Straat
e handen. Vergeet dat niet!

raatsburg, den 28 September 1870.

De Maire, Kusz.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

ZAENUDIN

PR-83184

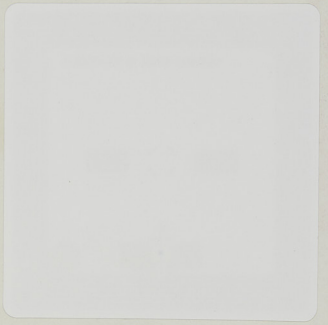

PERPUSTAKAAN NASIONAL

